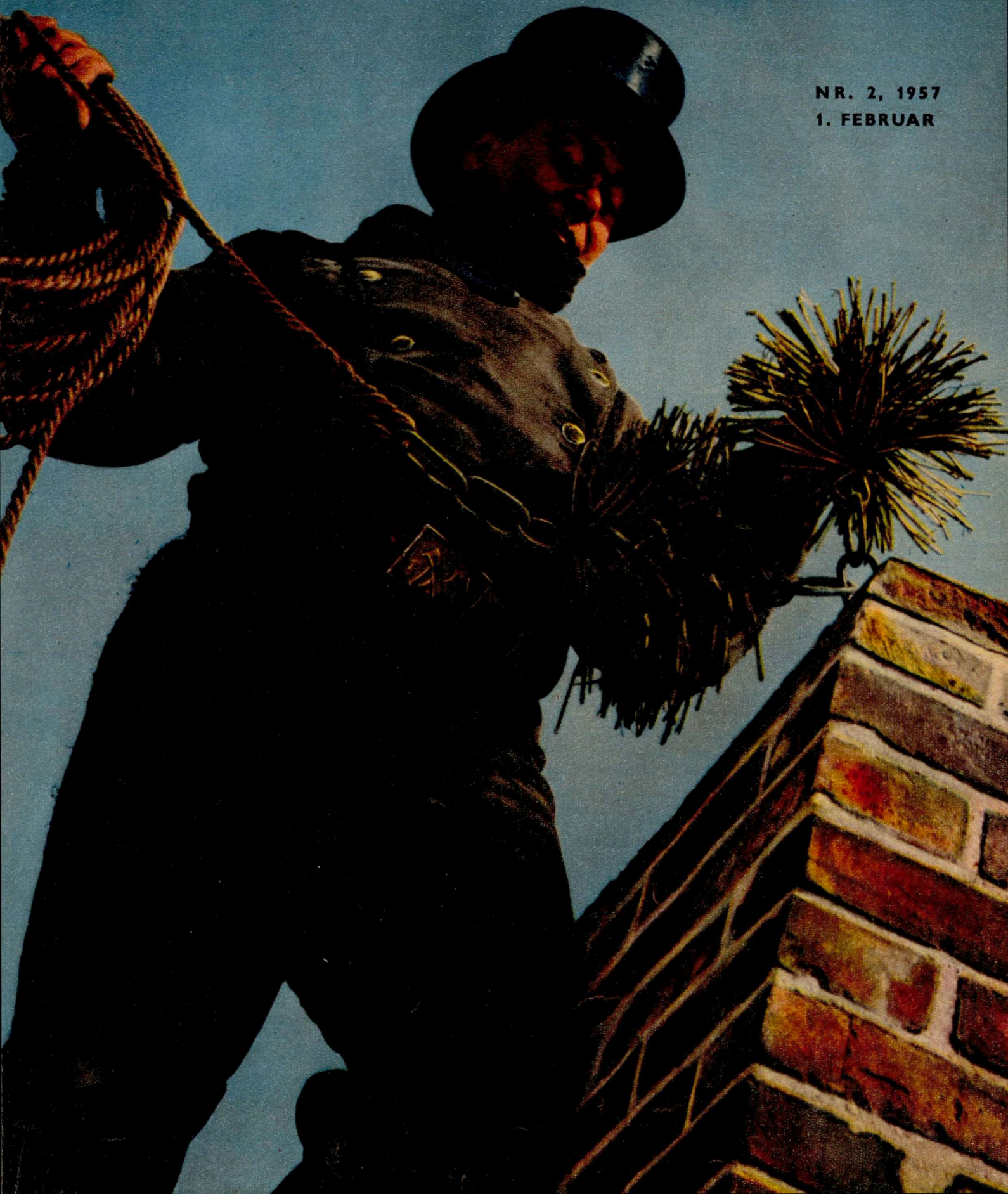

Samvirke

NR. 2, 1957

1. FEBRUAR

Det kunne kong Adils ikke stå for

Hvad ville *De* gøre, hvis der pludselig blev kastet en pragtfuld guldring for Deres fødder? Samle den op, naturligvis — og det var netop det svenskekongen Adils gjorde, da Rolf Krake lokkede ham af hesten og derved selv undslap.

Danskernes høvding Rolf Krake og hans udvalgte krigere var inviteret på besøg hos Adils, som spekulerede på at uskadeliggøre sine farlige naboer. Under gildet lod Adils ilden brænde så voldsomt i hallen, at danskerne var på nippet til at kaste deres vamse og brynjer. Men Rolf, som så, hvor det bar hen, kvalte bålet med sit skjold, og sammen med sine folk sprang han gennem røg og gnister — ud i det fri, hvor de kom til hest og satte afsted.

Adils optog straks forfølgelsen med en stor skare vikinger, men Rolfs mænd, som kendte svenskernes hang til guld, dryssede guldstykker på vejen, og de svenske vikinger standsede for at samle værdierne op. Kun Adils

fortsatte det vilde ridt, og han vandt mere og mere ind på Rolf, hvis hest var blevet træt. Men Rolf havde endnu en trumf i baghånden. Han strøg den kostbare armring *Sveagris* af og kastede den for Adils fødder, og det kunne svenskekongen ikke stå for. Han standsede og samlede ringen op, hvilket gav Rolf tilstrækkelig tid til at undslippe.

Det gik voldsomt og blodigt til i hine dage, når de gæve vikinger blev uvenner, og det var ikke så sjældent en hoben guldstykker eller kostbare smykker, som var årsagen. Guld var tegnet på rigdom og magt.

I vore dage er pengene trådt i stedet for gullet, og gennem opsparing af penge skaber man sig økonomisk sikkerhed. Begynd derfor nu at sætte penge ind på en bankbog i Andelsbanken. Banken giver Dem højeste indlånsrente og sikrer Deres penge, således at De ikke — som kong Rolf — behøver at gå rundt med formuer på højre overarm.

ANDELSBANKEN

LANDET RUNDT

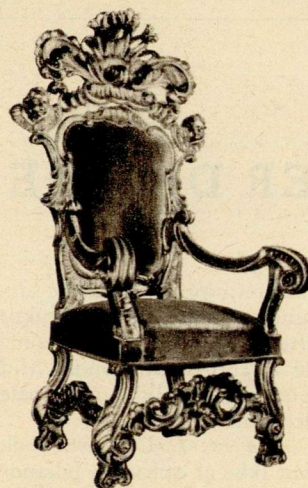
Ejendom nr. 20 „ædes“. Der er stadig fuld gang i brunkulsbrydningen i Vestjylland, ikke mindst nu efter olierationeringen. I disse dage må ejendom nr. 20 i det danske „kulminedistrikt“ omkring Søby „lade livet“ for de umættelige gravkøer. Det er gården „Valdemarsminde“, der nu forsvinder. Den er købt af entreprenorfirmaet Theut, Hoffmann & sønner for ca. en halv million kroner.

Sjælden fangst. To fiskerbødre, Carl og Laurits Have, Fuglsbølle, Langeland, fik fornylig, da de var ude for at røgte bundgarn, en sjælden fangst – en kæmpehaj. Det lykkedes dem at slæbe kolossen på land, hvorfra den videre transport overtoges af Tullebølle destruktionsanstalt. Inden parteringen blev hajen målt og vejjet. Længden var 3,30 m, og den vejede 380 kg. Denne hajart lever normalt kun i Nordatlanten og er ikke vant til det lave vand, som det findes i de danske farvande.

Pungs mærkelige vandring. Hele Amerika læser i disse dage en sælsom historie om en pung og dens ærlige danske finder. USA-slagskibet „Iowa“ lå i begyndelsen af juni i fjor i Københavns havn, da marinesoldat Charles W. Geldermann tabte sin pung med alle sine papirer og 20 dollars udenbords. Han ventede naturligt nok ikke at se pungen mere. Så meget større var overraskelsen, da han for få dage siden fik den overrakt af skibets chef. På mærkelig vis var pungen kommet til veje. Hvad der er hændt pungen fra uheldet i København til 28. august forbliver en gåde. Sikkert er det blot, at sidstnævnte dato fik fisker Fritz Nielsen, Esbjerg, pungen i sine garn, da han 120 sømil vest for Esbjerg fiskede rødspætter. Nielsen sendte pungen med indhold til den amerikanske ambassade i København, hvorfra den via Washington kom den rette

Kejserstol. Ad underlige veje er den forlængst afdøde østrig-ungarske kejser Franz Josephs tronstol havnet på en auktion i Århus, hvor den af restauratøren i Århus håndværkerforening blev købt for 625 kr. Stolen bruges her som en speciel bæders stol for æresgæster i håndværkerforeningens selskabslokaler.

ejermand i hænde. Herover fisker Fritz Nielsen, og t.v. marineren Charles Geldermann, der fik sin pung igen.

Guldbåden forlist. Knappt var Poul Elvstrøm kommet hjem fra Melbourne med sin tredje olympiske guldmedalje – som de andre vundet i kapsejls med finjolle – før han oplevede en af sin sportskarrieres største sorger. Den lille finjolle, i hvilken han havde lagt grunden til sine sportslige triumfer, og i hvilken han „sejlede guldet hjem“ i London, Helsingfors og Melbourne, forsvandt en stormnat. Båden rev sig løs og blev fundet som ynkkelige vragsstumper ved Øresunds kyst. Poul „Guldstrøm“ føler sig nu som det ulykkeligste, man kan være til søs, nemlig kaptajn uden en skude.

Det arbejdende Danmark

Det arbejdende Danmarks kvinder og mænd vil være emnet for en serie forsider i Samvirke, efter at bladet med dybtryksteknikken er sat i stand til at levere læserne en virkelig fornem farvebilled-gengivelse. Skorstensfejeren på dette nummers forside er den første i serien. Han er så let at få øje på, fordi han på sin arbejdsplads svæver højt over os andre og balancerer rundt på steder, som vi andre jordiske får kuldegysninger af at tænke på. Men han er også valgt, fordi han ligner sit arbejde, og med sin sorte, høje hat er iført en af de få tilbageværende virkelig traditionsrige arbejdsdragter.

NU ER DEN DER IGEN

DER ER sikkert ikke meget galt i, at den jævnlig tilbagevendende mistænklig-gørelses-artikel i Jyllandsposten om „kooperationen som samfundsomstyrter“ snart kan holde 25 års jubilæum. Med skiftende titler, men samme indhold dukker den op i bladets lederspalter med samme regelmæssighed som *Skamlingsbanken* i radioens ønskekoncerter.

Omkring nytår var den der igen, denne gang under overskriften: „Kooperationen bekender kulør“, men i ordvalg forgængerne så lig, at vi er overbevist om, at bladet sparer penge ved at gemme satsen fra gang til gang.

Hvad det er for en kulør, Kooperationen bekender sig til, set i Jyllandspostens briller, kan man tænke sig til. Den er lige så moskva-rød som Jyllandspostens „avisænder“ er kulsorte. Omkvædet i artiklen er, at i hvert fald bybrugsforeningernes påståede varetagelse af forbrugerinteresser kun er „facadepynt“, og at deres egentlige formål er at omdanne samfundet i sociali-

stisk retning, d.v.s. ændre samfundets økonomiske struktur efter samme principper som i de østeuropæiske lande. Midlerne er forskellige, men målet det samme, o.s.v. o.s.v.

And nr. 1: Det nytter sikkert ikke at opfordre Jyllandsposten til at underkaste „facadepynten“ en nærmere undersøgelse, f. eks. ved at offentliggøre Århus Brugsforenings og Hovedstadens Brugsforenings regnskaber, for det vil være en alt for farlig reklame for de to foretagender. Men prøv alligevel inden grammofoonpladen næste gang skal køres, at drage en sammenligning mellem deres priser, deres dividendeudbetalinger og den modernisering af varefordelingen, som de går i spidsen for, så vil facadepynten tage sig noget anderledes ud.

And nr. 2: Den femøre, der spares på forbruget er lige så god, ja måske bedre, end den, der tjenes i produktionen, for lønnen er ikke tjent, før den er givet ud...

Vi skynder os at oplyse, at dette ikke er et citat fra Jyllandsposten – som i så fald undtagelsesvis ville have sagt noget sandt – men en af de

djærve sætninger, som formanden for Det kooperative Fællesforbund, fhv. borgmester *Wm. Villumsen*, Roskilde, sagde til arbejderne ved forbundets for kort tid siden afholdte kongres.

Denne betragtning indeholdt en meget kraftig opfordring til arbejderne om at forbedre realløn og levestandard ved at slutte op om brugsforeningerne, men det var jo netop – hvad Jyllandsposten søger at tilsløre – en appel til arbejderne om deres interesser som forbrugere. Derimod sagde han lige det modsatte i spørgsmålet om arbejderne forhold til Kooperationen som lønnede medarbejdere, altså som producenter, idet han rent ud tog afstand fra, at Kooperationen kunne spille en rolle som murbrækkerinstrument i en rent faglig kamp, hvis den skulle opfylde kravene til konkurrenceevne og effektivitet i markedet.

Han sagde med andre ord, at Kooperationen ikke var til for at varetage fagforeningernes, men forbrugernes interesser.

MEN forbundsformandens ord fik et endnu større perspektiv, da han erklærede, at „koopera-

tionen for store dele af arbejderbevægelsen har fået fornyet interesse som et velegnet instrument i bestræbelserne for gennemførelsen af et økonomisk demokrati – *bestræbelser, der i mindre grad er afhængig af politiske magtkonstellationer og mere af forbrugernes egen indsats og gode vilje.*“

Næppe nogensinde før er det sagt tydeligere af en ansvarlig socialdemokratisk leder, at Kooperationen har sin betydning og værdi ud fra sin egen selvstændige målsætning, først og fremmest bestemt af forbrugernes tarv, uden politisk pres. Kan man ønske sig et mere kategorisk dementi på Jyllandspostens frit i luften svævende profeti.

Hverken med ord eller beviser kan Jyllandsposten snakke sig fra, at som forbundsformandens ord blev sagt, er de ment, og således efterleves de. Jyllandspostens skræmmebillede er lige så langt fra de faktiske forhold som sort fra hvidt.

Men når tiden er inde, tager Jyllandsposten skyklapperne på og serverer lektien påny. Maskinsætteren burde dog have chancen for at tjene en dagløn på at sætte satsen om.

PRISEN FOR FREMSKRIDTET

ER LANDBRUGET på vej ind i kommunismen, når selv landboforeningskonsulenter går i spidsen for andelsstalde af fabriksformat? På Midtjylland har de fynske landboforeningers bygningskonsulent samlet en række førende landmænd om et staldprojekt, beregnet på en årlig svinproduktion på 3000. I forvejen er andre andelsstalde i gang, mindre i formatet, men arbejdende efter samme princip.

Mange er bange for, at det er begyndelsen til en kollek-

tivisering af landbruget, en slags smitte fra øst, og de spørger bekymret, om det ikke er en for hård pris for fremskridtet, hvis de menneskelige værdier, som kan hentes ud af det mangesidede arbejde i en selvstændig bedrift, lidt efter lidt går i opløsning.

Jo, det er en hård pris. Men kan den undgå at skulle erlægges, hvis landbruget skal følge med tiden?

Åh, det har såmænd ingen nød, vil nogen sige. Se blot

hvad landbruget har udrettet i de sidste 10 år ved dygtigt at anvende nye avlsmetoder, mekanisering, ukrudtsbekæmpende midler o. lign: 25 pct. i merudbytte, 1,3 milliarder kr. i penge. Der er sikkert meget at hente endnu den vej.

Men er det nok? Man må ikke glemme, at inflationen i samme periode har ydet sit bidrag til stabiliteten ved at gøre gældsbyrden mindre tyngende. Og inflation er en meget upålidelig forbundsfælle.

Såkal effektiviteten bedøm-

mes uden forvirrende konjunkturførdele, må landbruget siges at være en dårlig forretning, påstår sagkyndige.

Er det nu ikke en af den slags overdrivelser, som man er vant til at høre fra de forskellige erhvervs halvprofessionelle våbendragere?

NEJ, kendsgerningerne siger noget andet. Autentiske beregninger foretaget af Landøkonomisk Driftsbureau viser, at landmanden af sin kapital ikke opnår mere end det halve af

den forrentning, som pengenes anbringelse i obligationer eller andre værdipapirer kunne have sikret ham. Til gengæld giver ejendomsprisernes stigning chancen for en betydelig formueforøgelse, men det er en anden historie, som ikke har med seive arbejdsudbyttet at gøre.

Der må arbejdes mere og hårdere i landbruget for den egentlige arbejdsfortjeneste, end i de fleste andre erhverv – des mere jo mindre landbrugsbedriften er. Lovprisen af den lille bedrift har sin bagside. Der er næppe så mange af dem, der misunder landmanden hans frie liv, som vil nøjes med den timefortjeneste, som en husmandsfamilie kan opnå.

MEN for at komme tilbage til, hvor vi begyndte: Hvorfor slider landmanden så hårdt? Hvorfor gør han det ikke lettere for sig selv?

Han kan vel li' det? Måske. Glæden ved det friske liv og for at arbejde for sig selv er nok en af grundene til, at han synes tilfreds. Og han har da også ved hjælp af rationalisering og mekanisering lettet arbejdet for sig selv, kan man tilføje.

Dog, er det nu helt rigtigt? Har han ikke blot gjort sig uafhængig af fremmed arbejdskraft, men læsset så meget desto mere på sig selv.

Da er det, man spørger: Hvorfor gør han det? Og navnlig: Hvorlænge vil den lille landmand holde fast på arbejdsformer, som kræver en indsats dobbelt så stor som nødvendig?

Andre beregninger fra Landøkonomisk Driftsbureau end de allerede nævnte viser, at arbejdsforbruget for mælk fra en besætning på 5 køer er dobbelt så stort som for mælken fra en besætning på 18. Men mælk er mælk og indbringer det samme, hvor meget arbejde den end har givet.

På samme måde med svine. 10 fedesvin kræver 7 arbejdsminutter pr. kg, 40 fedesvin kun 4. Man kan gå videre efter samme system: Arbejdet i marken, investeringsomkostninger, ja, så at sige alle arbejds- og finansieringsfaktorer hviler tungere på den lille bedrift end den store. Landbrugslærer Birger K. Møller,

Borris Landbrugsskole, benytter disse oplysninger til at gå ind for en reduktion af antallet af små landbrugsejendomme med 50.000 – d.v.s. 25 pct. af samtlige landbrugsejendomme.

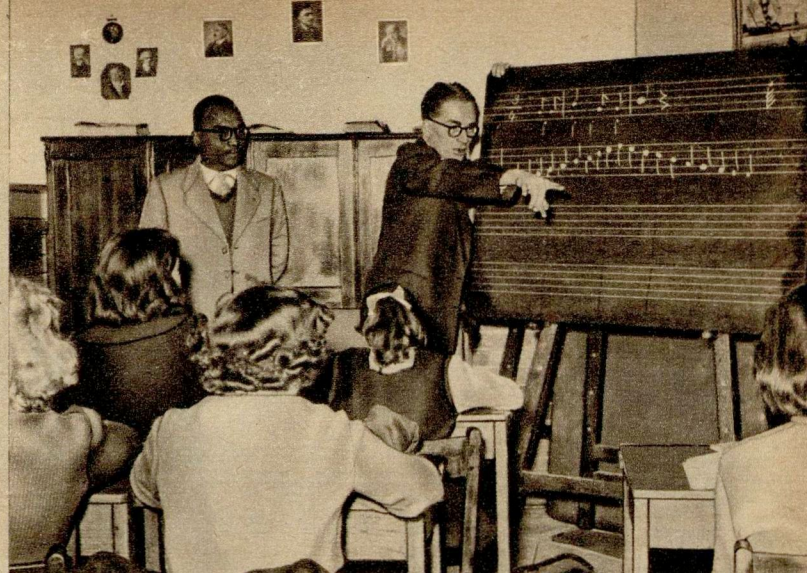
DENNE fremgangsmåde er så hårdhændet og stemmer så lidt med den landbrugspolitik, der er ført i Danmark, at den næppe har chancer for at vinde gehør. Derimod er vejen over andelsstaldene og en stærkere samling omkring andels-maskinstationer mere anbefalelsesværdige.

En lang række argumenter kan fremføres til fordel for andelssvinestalden. At den sparer tid, er indlysende, og ekspertpasning giver bedre kvalitet. Dertil kommer, at leverancerne til stalden fra marker og mejerier kan gøres mere rationelle, byggeudgifterne bliver mindre pr. deltager end ved selvstændigt byggeri, og de bedre staldforhold fremmer dyrenes trivsel. Tilbage bliver spørgsmålet: Er fællesforetagender til aflastning og udhygning af disse opgaver i de enkelte landbrug et skridt ind i kommunismen?

I så fald er danske landbrugere i den situation at være håbløst kompromitterede, længe før der i praksis var noget som hed kommunisme. Hvad var slagterier og mejerier vel andet end sådanne aflastningsforetagender? Kunne eller ville nogen landmand undvære dem? Ikke hvis han har sin fornuft i behold.

Samvittighedskonflikter behøver han ikke at frygte for, når han af fri vilje er gået ind i samarbejdet og deltager i produktion og ledelse og udbytte med fulde medlemsrettigheder – alt det som kommunismen erstatter med staten. På dette punkt findes den altdominerende forskel.

Vi kender for lidt til landbrugsvilkår til at bedømme fordelene ved andelsstalde – slet ikke om de er nødvendige. Men hvorfor skulle det være et større forræderi mod selvstændigheden at gå ind for andelsstalde, end da man i sin tid holdt op med at kærne smør og slagte svin. Danske landmænd har den fordel, at de ikke behøver at lade sig tvinge af andet end det tvangskrav, som opstår af nødvendigheden af at følge med tiden. Og frem for alt, at andelstanken har givet dem værktøjet til at gøre det på dansk, når og hvis det skal gøres.

ER DER IDEER TIL ARBEJDET PÅ VESTERBRO?

De herrer, som på billederne her så interesseret følger undervisningen i den engelske Millbank skole uden for London, er alle socialforsorgs-eksperter, der af FN har fået legater til studium af sociale forhold i Europa. Forstander O. Krabbe fra Kristeligt Studenter Settlement i Saxogade, hvis betydningsfulde sociale indsats for Vesterbros ungdom har gjort ham kvalificeret til som eneste dansker at modtage det 5 måneders studielegat, har nederst sat sig på skolebænken som deltager i sangundervisningen. Til højre på siden ses han i diskussion med en af drengene om et sløjdpøblem.

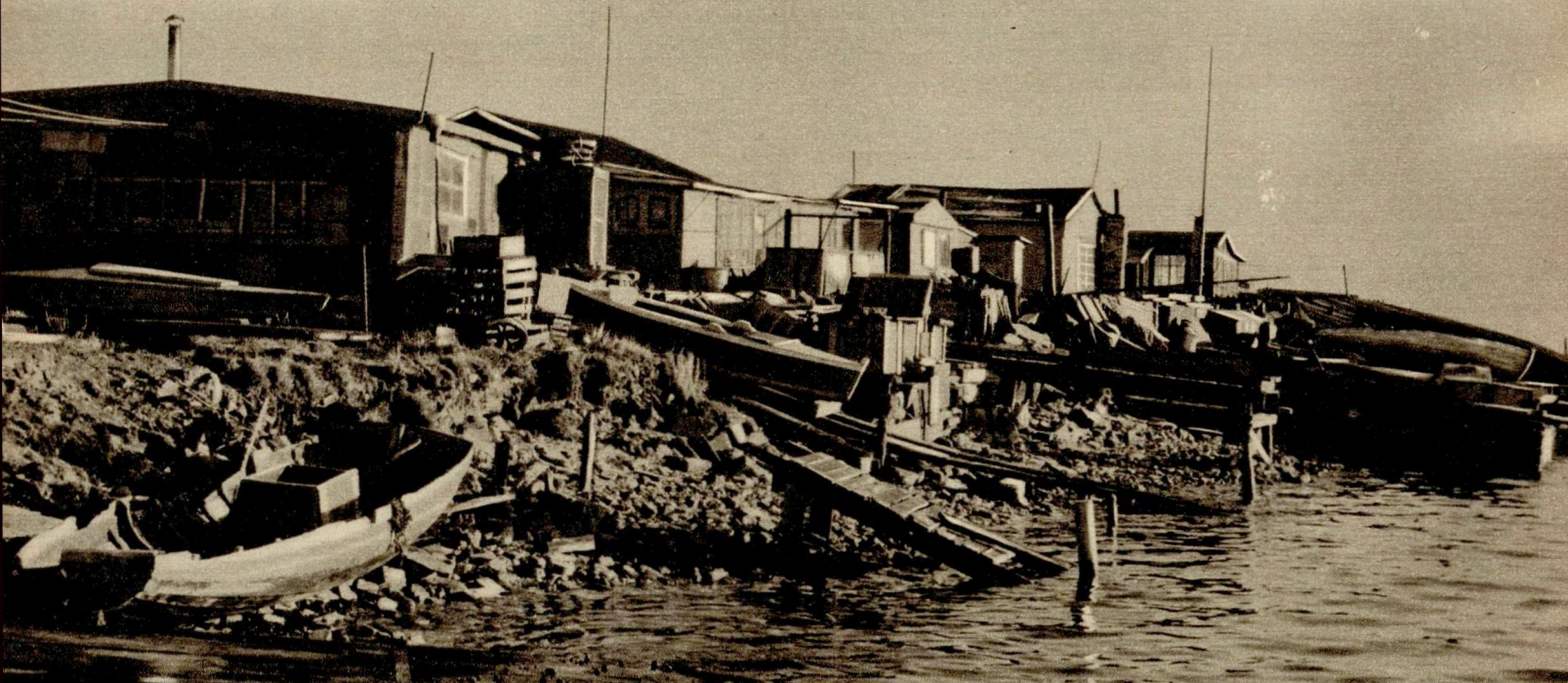
Mr. Gosh, som yderst t.v. på øverste billede overværer pigernes sangtime, arbejder med hjemløses problem i Vest Bengal i Indien, og de tre, som deltager i skolekøkken-undervisningen, er social-eksperter fra Israel og Japan.

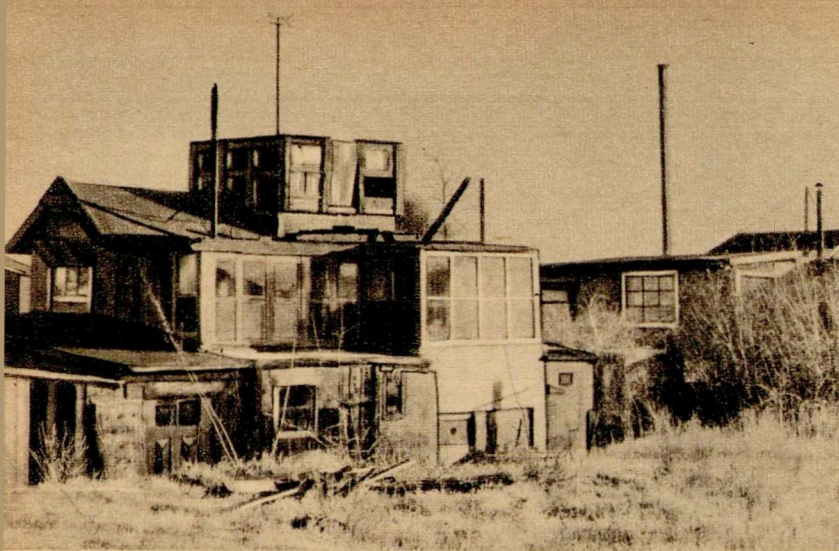
MAN VED aldrig, hvornår man får brug for en tom olietønde, har beboeren i hytten herover ræsonneret, og derfor bliver tønden stående sammen med det øvrige skrammel i dyngen. Mange af beboerne har egen båd ved egen anløbsbro, og der *kan* drives en smule fiskeri i det omliggende farvand. Både huse og broer er særdeles skrøbelige, men der er masser af lys og lidt for rigelig af frisk luft i den københavnske guldgraverby.

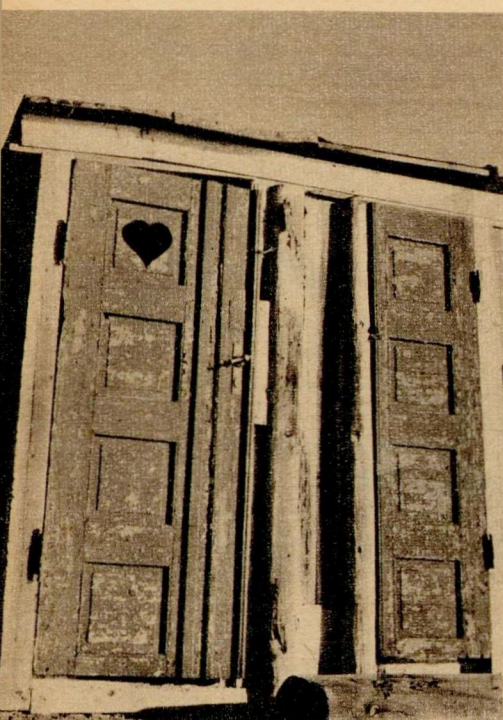
EN RAVNEKROG

i København

HELT UDE på spidsen af Islands Brygge i Københavns sydhavn ligger den såkaldte Amager Nokke – et stort område, der tidligere har været losseplads. Herude ligger en hel lille Klondyke-by på alle sider omgivet af storbyen kun et kvarters gang fra Rådhuspladsen, og her bor mennesker, som ikke på anden vis har kunnet skaffe sig bedre tag over hovedet.

Københavns kommune og havnevæsen har nu besluttet at foretage yderligere udfyldninger af den store fladvandede bugt, som skærer sig ind i Amager overfor Københavns sydhavn, og det betyder, at det lille bysamfund på Nokken snarest må sløjfes, hvorved et malerisk islæt i den københavnske hverdag forsvinder.

Husene, eller rettere hytterne, på Nokken er næsten alle opført af forhåndenværende materialer og rejst i vild forvirring mellem hverandre, men humoren mangler ikke. Toiletskuret er forsynet med hjerte i døren, og ejeren har udsigt over hele Kalvebod strand gennem dørens udskæring.

BEPOERNE på Nokken kasserer kun nødtigt noget som helst. Båden her har så afgjort set bedre dage, men det er ikke utænkeligt, at den igen kan komme til mere og værdighed.

Jollen

AF TAGE NISSEN

Direktøren i den hvide villa på brinken lige i byens udkant havde anskaffet sig en dejlig ny yawl. Den lå for anker ud for brinken, og når byens borgere promenerede på stien under skovbrynet, kunne de kaste respektfulde blikke ud på det smukke skib.

Men direktøren selv lå på bæltet i sin gamle jolle og pilkede torsk. Det havde han altid gjort, når tid og vejr tillod det, og det ville han blive ved med. Tidlige vårdage med lunende sol havde han ligget på det blå bælt og følt vårpustets lægedom i sind og sanser. Undertiden var pilken faret i små søgende ryk op gennem det kølige vand, undertiden havde han blot ligget mageligt i den lille jolle og bare set op i den lette, blå himmel og nydt hvilen.

Den gamle jolle havde været hans første båd. Han var netop blevet selvstændig, og han var nygift og følte trang til at eje noget ud over, hvad mennesker i almindelighed ejer. Så havde han købt jollen hos bådebyggeren. Stille sommeraftener havde han roet ture med sin kone langs skovbrynet, og når hans hjerne efter en dags forretninger var træt og udaset, var han roet ud på bæltet.

Hvert efterår blev jollen bragt op i haven og anbragt med kølen i vejret på plænen. Her langs kølen blev lagt et lag tørt tang, og så blev der rejst et tag over. Tidligt i foråret blev tang og tag fjernet igen, og så tilbragte han nogle herlige dage med at overhale jollen.

De hyppige ture ud på bæltet modnede noget i ham, der fordrede mere. Han følte trang til at ligge under spændte, hvide sejl og mærke båden kile sig gennem vandet. Han havde fremgang, og så købte han sig en sejlbåd, som han tog konen med om bord i på herlige weekendture. Den gamle jolle slæbte bagefter.

Men der var børn, der voksede op, der var venner og bekendte, de to mennesker blev et par, der kunne tillade sig at invitere. Så blev den lille kutter byttet med en større og mere elegant. Men den gamle jolle fulgte stadig med på de lange sejladser. Og så var der jo det, at han stadigvæk tog ud på bæltet for at pilke torsk. Det kunne kun ske i den gamle jolle. Den havde gjort hele hans karriere med, i den havde han tilbragt sine allerbedste timer.

Men forholdene voksede fra ham. Han blev den store mand, og så blev lystkutteren byttet til den helt store yawl, der lå og imponerede ud for brinken. Med dette pragtfartøj var den gamle jolles tid som skibsjolle forbi. Yawl medførte sin egen flunkende sejljolle. Den gamle jolle lå stadigvæk inde ved anløbsbroen, og det kunne også en enkelt gang endnu hænde, at direktøren roede ud i den for at pilke. Men ellers lå jollen overladt til sig selv.

Han havde netop forberedt et ottedageskryds i Kattegat, da uheldet skete. En anden båd sejlede den pragtfulde nye jolle i mas. Det skete dagen før starten, og derfor var der intet valg. Den gamle jolle måtte endnu en gang med som skibsjolle. Så hoppede den og dansede i den store yawls kølvand ud gennem bæltet. Den satte folk i land på øer og næs – og han var så tilfreds med den, at han slet ikke

ville have nogen ny jolle.

Da han efter et langt liv lagde op for at nyde sine sidste år, solgte han yawlen. Men den gamle jolle beholdt han. I den kunne han ro ud på bæltet, som han havde gjort det i sine første år. I den var han sig selv, nu som dengang, og ude på bæltet kunne han i sin jolle lade minderne passere, minder om et liv i arbejde og trofasthed – også mod den gamle jolle.

Du danske,
friske
strand

HANKLIT - MORS

LIMFJORDENS PERLE

DER FORTÆLLES en gammel historie om to ålestangere fra Thy, som en vinter var kommet ud på isen i en slem tåge. De så en skikkelse komme imod sig, og da man kan møde meget skidteri på en øde fjord, råbte den ene af dem:

— Er du en spøgels', eller er du en mennesk?

Svaret kom hult og hæst:

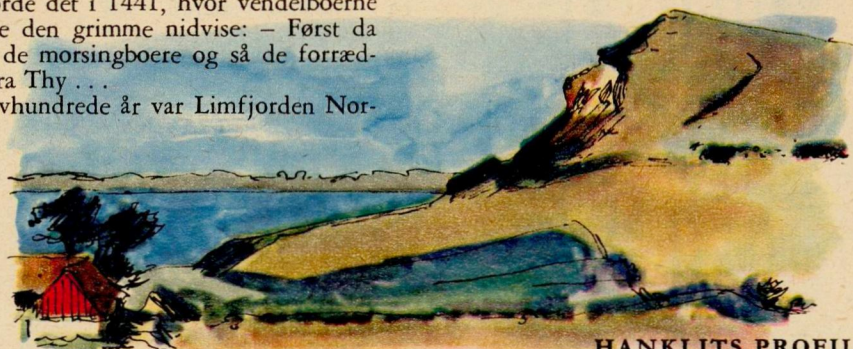
— Nej, a er en morsingbo!

Det er naturligvis en historie, som thyboerne har brygget sammen for at drille de nære stammefrænder morsingerne, men den er typisk for den godmodige krig, der i århundreder er blevet ført med hånsord og spotte-historier mellem folkene i Limfjordens egne. Det kunne aldrig falde en himmerlænder ind at levne en gjølbo den ringeste ære, eller en vendelbo at agte en sallingbo, man foragtede de andres levemåde og klædedragt. Værst gik det ud over aggerboerne og folkene på den lille ø Fur. De blev dårligt regnet for mennesker, så ringe var det med dem.

Men den fede ø Mors ligger midt i Limfjorden og er sådan stillet, at den ikke behøver at bryde sig om, hvad andre mener om den. Dens jord er fed og lermuldet, dens gårde brede og velbyggede,

her råder jævn velstand og rimelig tilfredshed. Det er mange år siden de morsingboer har tænkt på at lave oprør, som de gjorde det i 1441, hvor vendelboerne digtede den grimme nidvise: — Først da fly'ed de morsingboere og så de forrædere fra Thy...

I syvhundrede år var Limfjorden Nor-

HANKLITS PROFIL

dens betydeligste fiskevand, og det satte sit præg på alle limfjordsegne. Det var fra ca. 1100, da Aggertangen sandede til, til året 1825, da Vesterhavet i en frygtelig stormnat slog døren ind til fjorden og igen gjorde den til et sund. Vest i fjorden fangede man ål, gedde, brasen og især den fede ørredart helt, som fortidens digtere ikke blev trætte af at lovprise. I den østlige Limfjord stod de sølvblinkende sildestimer ind fra Kattegat i en sådan overflod, som vi i dag ikke ser magen

til. Man kunne bogstavelig talt skovle dem op i bådene, så tæt var stimerne presset, og sild var rigdom, for fisk var fastespise og eksportvare til det store Tyskland. Nibe blev den store sildeby, og købmændene i Ålborg tjente formuer ved at salte silden ned i tønder og sejle den til de tyske havne.

I de vestlige fjordegne kom der ingen sild, men ål var næsten ligeså godt. I de

mange flade fjordvige var der godt ålegræs, og her åd ålen sig fed. Der var ikke stor forskel på bønder og fiskere i de tider ved Limfjorden, hver gård ved kysten havde sin båd og tog efter evne til sig af fjordens rigdom. Fra Mors, Thy og Salling drog handelsmænd hvert år sydpå med deres store åle-vogne tæt pakkede med saltede og røgede ål, de nåede efter sigende helt til Holsten og Hamburg og bragte gode lybske dalere med sig hjem. Pudsigt er det at lægge mærke til, hvor forholdsvis mange store klostre, der i den katolske tid blev opført ved Limfjordens kyster. Mors fik et af de største, det navnkundige Dueholm kloster, hvoraf endnu en fløj er bevaret i Nykøbing by. Munkene syntes åbenbart, at den fede ål var en bedre fastespise end spegesild og tørre jyder.

HAVET BRØD igennem Agger, og det var den rene elendighed. Indberetninger fra

embedsmændene i Limfjordsegnene fortæller en sørgelig historie om bjerge af selvdøde fisk, der lå og rådne ved stranden, og om frodige enge og marker, der blev ødelagt af det indstrømmende havvand. For en stor del af befolkningen betød det simpelthen ruin. Senere rettede fiskeriet sig igen, og i 1851 viste det sig, at farvandet omkring Mors var blevet invaderet af fine, velsmagende østers, og Østerskompagniet blev stiftet i Nykøbing Mors. I dag er østersfangsten en af øens „herligheder“, som drives uhyre rationelt, men man skal ikke slå sig ned på øen i den tro, at man kan finde sig en bank og farme østers privat. Østers er nemlig et „regale“, det vil sige, at kongen i århundreder har haft eneret til at skrabe østers, og nu er det altså staten, som efter grundlovens givelse har overtaget dette kongelige privilegium. Det var Frederik den Anden, som i 1587 udsendte et åbent brev, hvori han gjorde vitterligt for alle sine undersåtter, at der i det sønderjyske vadehav eksisterede „et slags fisk østerling“, som i så høj grad faldt i hans kongelige smag, at han pålagde lensmanden på Riberhus at lade „samme slags fisk fange og os tilskikke“, samtidig med at lensmanden sørgede for hård afklapsning af de misdædere, der vovede at forgribe sig på de østers, som smagte den kongelige gane så ypperligt.

MAN SKAL helst komme til Mors en dag i højt og klart solskin, hvis den vidunderlige lille ø skal åbenbare sig for en i al sin skønhed. Den ligger godt og lunt i læ af Thy og Salling uden at være truet af det barske Vesterhav eller det hvasse Kattegat, men den er skåret i de samme store, stærke drag med vældige bakkedrag og stejle, trodsige skrænter. Og himlen er ligesom højere her i det nordligste Jylland end i andre dele af landet. Det skyldes vel havets nærhed og den friske blæst, eller måske er det simpelthen det bakkede land, der giver en fornemmelsen af, at her er højere til loftet.

Man kan tage med rutebilen fra Thisted over den smukke Vilsund bro, der så yndefuldt spænder sine buer fra Thy til Mors, men er man nogenlunde godt tilbends skal man stå af rutebilen, når man er kommet over på Morssiden af broen og spadsere de små 20 km fra Sundby til Feggeklit, nordspidsen af Mors. Det er en vidunderlig tur langs en af de dejligste danske strande. Det meste af vejen går ad vældige skrænter, der luder stejlt ned mod fjorden, men undertiden skyder en lille vig sig ind mellem bakkerne, hvor vandet skvulper dovent og rødspætteyngel smutter afsted som små, le-

vende femører over den fint rillede sandbund. Over sit hoved har man de skrigende måger, der åbenbart er lige sultne ved alle strande i Danmark. For et evigt hunger-skrig står dem ud af næbet.

Vi har mange mærkelige og skønne klinger i Danmark, men kun få så ejendommelige som Hanklit. Den er den yderste udløber af et bakkedrag, der går tværs over øen, og i virkeligheden er den ikke en klit, men en klint. Der er noget vildt forrevet over den store klint, og et postbud, jeg fulgtes med en stump vej, fortalte mig, at falke bygger reder i den. Jeg kunne ikke få øje på falkerederne, men landposten virkede troværdig, så de skal jo nok være der.

Skrænterne her ud mod Thisted Bredning og bakkerne inde i landet for den sags skyld med består af moler med brede askestribes fra et vulkansk udbrud engang i tidernes morgen. Og når solen skinner på Hanklit er der et ejendommeligt hektisk farvespil over dens skrænter, rødt ler spiller i solen, okker, blå og sort, svovlkis gnistrer mystisk, så man er ved at ønske, man var maler. Man kommer til at tænke på et udslukt krater, der er furet og vredet af dybets frygtelige kræfter, og som endnu har bevaret noget af ildens glans. I moleret har man fundet hele aftryk af saltvandsfisk, af forkislet træ, hvepse, tæger og guldsmede. Geologerne mener, at der engang har været en vulkanø eller måske flere øer med store vul-

NORDLIGE MORS-
THISTED BREDNING

kaner, som har slynget asken fra voldsomme udbrud ind over limfjordseggen, hvor nu Mors og Fur ligger.

FRA STRANDEN går jeg igen op på landevejen og kommer til at følges med en venlig ældre mand, der mest ligner en pensioneret skolelærer. Vi kommer til at tale om moleret, og han smiler lidt.

– Ja, det er forunderligt med det, siger han. Så sent som i 1904 var der en velanset geolog, som udtalte, at moleret var uden praktisk betydning. Ganske få år efter var molerfabrikationen i fuldt sving, og nu er det jo en stor industri. Derovre ligger Gullerup molergrav, og ikke langt herfra det store værk ved Skarrehave. Der lå i gammel tid en kongsgård, der efter sagnet tilhørte kong Skarre.

– Det er en stor eksport?

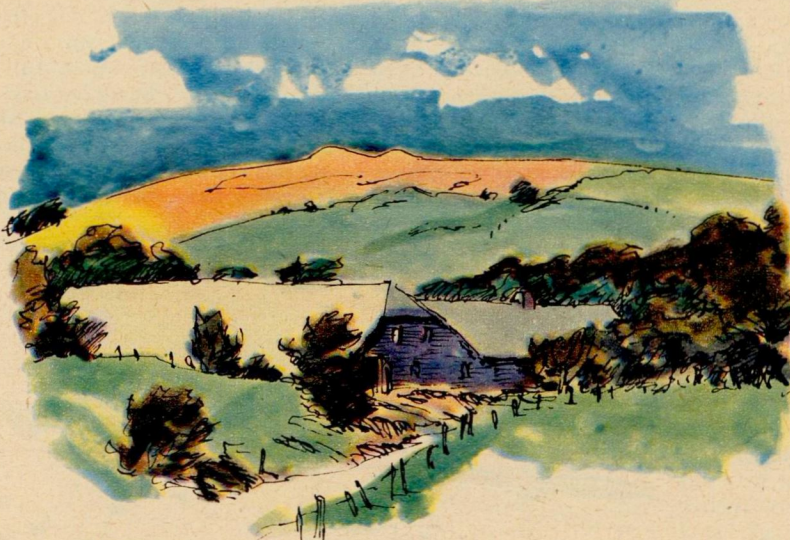
– Javist, nikker min ledsager. Det drejer sig om mange penge. Man bruger jo molerstenen til isolation og i industrien.

Den er så let, at den kan flyde på vand. Vor ø har meget at takke sit moler for.

Han tier lidt, så fortsætter han med et lille suk:

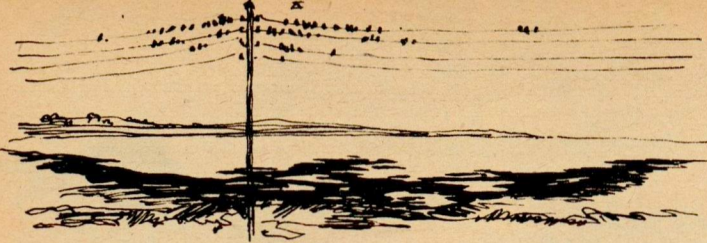
– Traktoren går jo sin sejrsgang, også her hos os er snart hele landbruget mekaniseret. Det er synd, at hesten sådan er ved at forsvinde, for den er et smukt dyr. Men det nytter jo ikke, vi stamper mod udviklingen, for den skal nok bryde sig vej alligevel. Men menneskene, som maskinen tager arbejdet fra, hvad med dem? Hvor går de hen og får føden?

– Nogle tager vel til byerne, og andre udvander ...

SALGERHØJ v. FLADE - 90 m

SDR. DRAABY - MOD BUKSØR ODDE

– Javist, der er arbejdsløse nok i forvejen i byerne, og det kan godt være, at der er chancer i Australien og Canada, men det er ikke godt for mennesker at blive rodløse. Der skal vist et par generationer til, før udvandrere helt tilpasser sig, hos de gamle bliver længslen siddende som et ar i hjertet.

Han nikker, som om det er noget, han ved god besked med, så stryger han sig over skægget og smiler mildt.

– Men det gode moler, som den lærde geolog ikke regnede med, er blevet en god hjælper. Det er som vor ø dermed har rakt sine børn hånden. Det giver brødet til mange mennesker, som traktoren har gjort overflødige i landbruget. Men nu skal De op til Salgerhøj, og der vil De se det skønneste syn. Først når man har stået der en solskinsdag, ved man, hvor skønt der er i Danmark... Vi tager afsked, men da jeg er kommet et par skridt væk, råber han mig an.

– Hør engang, siger han. De må love mig, at De engang besøger Dragstrup kirke ved Dragstrup Vig, for der findes noget, som er enestående i landet. Det er et bitte, lavtsiddende vindue, som folk kalder „De spedalskes lydhul“. Kyndige folk tør ikke nægte, at det lille vindue nok har svaret til sit navn, og at de spedalske, som var skyet og frygtet af alle, har haft lov til at stille sig ved lydhullet for at lytte til gudstjenesten inde i kirken...

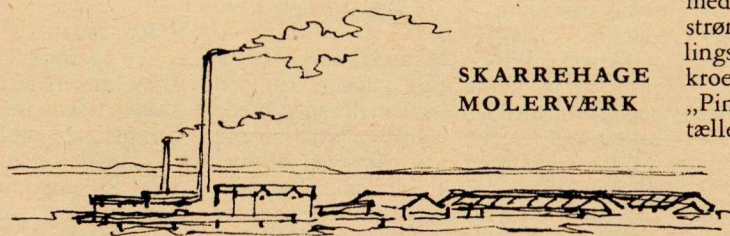
– Selv i de hårde gamle tider var der altså en slags barmhjertighed til, siger han. De spedalske var som døde i levende live og måtte ikke nærme sig mennesker, men en sprække til Guds hus lod man da i hvert fald stå åben for dem. Tænk på en spedalsk kvinde, der kommer listende for at kigge ind i kirken gennem lydhullet og måske få et glimt at se af sin mand og sine børn, for hvem hun for længe siden er død...

SALGERHØJ er med sine 90 meter Mors' højeste punkt, og den gamle lærer – hvis han da var lærer – har ret, her er en udsigt, som næsten får en til at tabe vejret. Man ser ud over hele Mors fra Fæggesund mod nord til Kaas Bredning mod syd. På den anden side af Thisted Bredning ligger Thy, man skimter Bulbjerg og Vesterhavet som en blå stribe langt ude i horisonten. Thisted ligger lunt med sine røde tage som en lille legetøjsby mellem bakkerne. De hvide skrænter går stejlt

ned i fjorden, længere mod nord kan man se helt op til Hanherreds og Hannæs vejler og enge. Hannæs var digteren Johan Skjoldborgs land, og mod sydøst rejser Salling

sig. Her var det hans digterbroder Jeppe Aakjær „rejste sin gård i den rygende blæst.“ Når vejret er tilstrækkelig klart, skimter man tydelig Himmerland og Bjørnsholms hvide mure, Ashøje i Sydthy og Nr. Nisum kirke ved Lemvig. Det er en forunderlig skøn og frodig verden. Jeg har ikke tid at tælle kirker, men der siges, at man kan se halvtreds kirker her fra Salgerhøj.

Gennem Flade og Nr. Dråby går vejen videre til Feggeklit, der ligner en vældig ladebygning på den yderste odde, der skiller Thisted og Livø Bredninger. Der er noget stejlt og truende over dette forbjerg, som vel engang har været en ø og først i sene tider er blevet landfast med Mors. Sagnet fortæller, at her engang har stået en borg, og det kan lyde rimeligt nok, for øen har ligget strategisk godt og har kun-

SKARREHAGE
MOLERVERK

net beherske en stor del af sejladsen på Thy og Mors.

En anden overlevering beretter, at her boede kong Horvendel og dronning Gerud, som Saxo fortæller om i sin Danmarkshistorie. Horvendel blev dræbt af sin broder Fegge – eller Fenge – som giftede sig med Gerud og tog hans rige i besiddelse. Men Horvendels og Geruds søn Amlend anstillede sig sindssyg, indtil han en dag fik hævn sin far. Da han havde dræbt Fegge og hans mænd, valgte folket ham til konge. Det er Hamlet-sagnet, som den store engelske digter William Shakespeare på en eller anden måde har læst eller hørt om, og som han brugte til sit geniale renæssanceskuespil om prins Hamlet af Danmark. Øens turistforening har

ikke ment at burde betvivle, at det var her det foregik – den har rejst en sten med indskriften:

Fegge-Horvendel.

Hamlet.

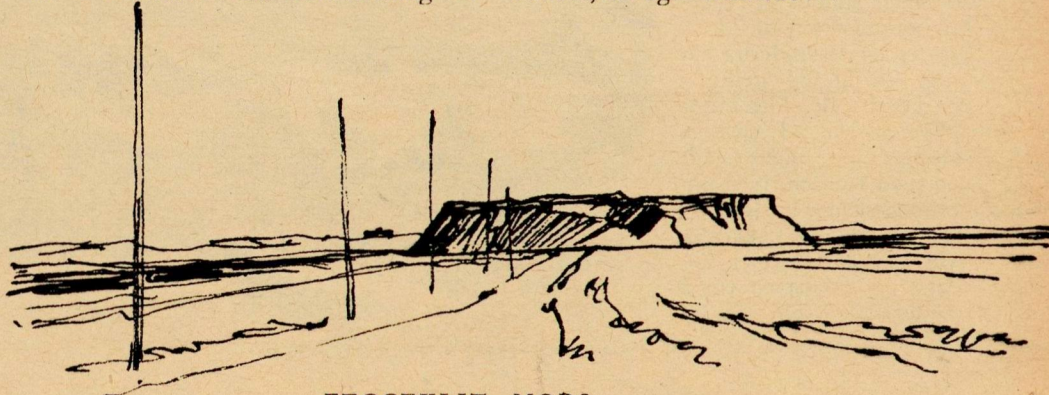
Kong Fegges Grav.

Nogen grav er ikke fundet, hvis man da ikke vil regne med de sten, som en fordums ejer af Feggeklit lod slæbe sammen og udnævnte til at være kong Fegges grav. Heller ikke noget voldsted har man fundet spor af, så hvordan det forholder sig med overleveringens pålidelighed, er højst usikkert. De lærde tror ikke på, at Hamlet-sagnet stammer her fra.

Men udsigten her fra Feggeklit er prægtig. Det er, som om man står på dækket af et vældigt skib, der stævner ud i det lille indhav Livø Bredning. Fur og Livø ligger som vuggende øer i en fjord, der er så dybblå, som man aldrig synes, man før har set. En smal hvid skumstribe kæler for kysten, der yndefuldt buer mod syd til Buksør Odde, hvor den lille landsby Sdr. Draaby ligger godt og trygt i sin vig.

LIVØ BREDNING er dog ikke til at spøge med i uvejr, og i de smalle sunde kan strømmen være rivende stærk. Ved Sallingsund færgested lå på Morssiden færgeskroen „Plagen“ og på Sallingsiden kroen „Pinen“, som Steen Steensen Blicher fortæller om i sin novelle „Kærlighed i Pinen“. I disse to kroer, som skal have været højst elendige, måtte de rejsende tit vente i dagevis på at komme over sundet, og det var ikke anderledes ved de andre færgesteder. I april 1723 forliste Sallingsund-færgen og en snes mennesker druknede. I 1800 gik færgen tilbunds med en drift stude, og syv mennesker mistede livet.

Disse tragiske hændelser har sat sig spor i en ligprædiken, som blev holdt over en godsejer på Mors. „Hvor sørgeligt, at den salig godsejer skulle dø just nu,“ sagde præsten, „men så skal alle godsejere.“ Og efter at han havde opregnet alle den hensøvede herremands dyder og fortjenester, fortsatte han: „Men den salig herre har også haft sine sorger og prøvelser. Således skete det engang, at færgen ved Sallingsund gik under med fireogtyve af hans fedeste stude, ej at tale om fire bønder, der også druknede...“

FEGGEKLIT - MORS

30.000 „postkassestudenter“

MANDEN, der først fandt på at kalde en brevkole-elev for en „postkassestudent“, mente det sikkert lidt godmodigt foragteligt. Hvis han havde været helt klar over, hvad han talte om, ville han nok have udtrykt sig med større respekt. Det er et større antal mennesker, der dyrker denne form for dygtiggørelse, end man egentlig skulle vente det. Kyndige folk på området regner med, at de danske brevkoler i en sæson underviser godt 30.000 elever.

Alle slags mennesker studerer på denne måde. Man vil opdage direktører for store virksomheder, og man vil finde gymnasiaster, som ad brevkolevejen håber at indhente det forsmåttede i et svært fag inden eksamen. Der findes brevkole-elever, som er passeret de 90 og andre, som knapt har forladt barneårene. Politifolk og militære befalingsmænd forbereder sig ved brevkolestudier til det næste trin på etatens rangstige, og adskillige fanger i statens fængsler benytter samme studiemetode.

Også fagmæssigt spænder brevkoleundervisningen vidt. Samler man prospekterne fra landets brevkoler sammen, vil man sidde med tilbud om et par hundrede forskellige kursus, dækkende et halvt hundrede fag fra elementært dansk til musikteori, landbrugsbogholderi, indendørsarkitektur og radioteknik – ja, man har været ude for brevkolekursus i flyvning og harmonikaspil. Fremmedsprogene er så ubestrideligt den største artikel på brevkolemarkedet med engelsk som en klar nummer 1.

Brevkolefaget er fri næring. Hvem som helst kan starte en brevkole og tilbyde undervisning i oldgræsk eller trigonometri, hvis han har lyst. Nogen offentlig kontrol med kvalitet eller priser kommer en brevkole ikke ud for, med mindre den forlanger statsstøtte. Et forsøg på at få lovfæstet en almindelig kontrol med alle brevkoler blev gjort for et par år siden, men det gik ikke igennem. Den enkelte elev må se sig for, eventuelt snakke med tidligere brevkole-elever og ellers bruge sin sunde fornuft, når han skal vælge et kursus. Det er naturligvis

lettere sagt end gjort, men man skal dog ikke undervurdere postkasse-studenternes evne til at skille klinten fra hveden. Siden den første dukkede op i Danmark i 1917, er der startet 120 brevkoler her i landet og deraf eksisterer i dag godt en halv snes.

Den eneste mand, der har gjort hele brevkoleudviklingen i Danmark med, er formentlig lektor J. Saxe, der blev knyttet til Danmarks første brevkole lige efter dens start og nu sidder som dens leder. – Det er virkelig en forrygende succes, brevkoletanken har haft i Danmark i den sidste menneskealder, siger han. Tilgangen til brevkoleundervisningen er ganske vist ret kraftigt præget af konjunkturer. Den var f. eks. stærkt stigende under krigen og gik noget tilbage de første efterkrigsår, men i de seneste år har der atter været en voksende interesse. Det er da også let nok at nævne en række fordele ved denne form for undervisning. Den enkelte elev bestemmer selv sit tempo og kan vælge den tid og det sted for studierne, der passer ham bedst. Men desuden er der det ved korrespondanceundervisningen, at den ofte bringer lærer og elev i nærmere kontakt end den direkte undervisning. Det kan lyde paradoksalt, men netop dette, at spørgsmål og svar udveksles pr. brev, så eleven ikke behøver at tænke på, om han nu dummer sig overfor de andre elever, gør det meget lettere for mange at spørge løs. Til gengæld kræver brevkoleformen af eleven en vis evne til at økonomisere med sin tid – og naturligvis energi. Vi regner med en frafaldsprocent på 49–50 – det er ikke meget forskelligt fra det frafald, man har ved den normale aftenskoleundervisning.

At også myndighederne anerkender

brevskolens berettigelse, fremgår allerede af, at der hvert år stilles et beløb til rådighed som statstilskud til brevkoleundervisningen i Danmark. Det var folketingsmand, lærer C. Hougaard, som i 1940 gjorde bevillingsmyndighederne opmærksom på, at når man tilbød hele befolkningen vederlagsfri undervisning i aftenskoler, burde man også gøre noget for de mennesker, som var afskåret fra at melde sig ind i en aftenskole. Det blev anerkendt, og efter opfordring startede lærer Hougaard selv den første statsunderstøttede brevkole. Principielt kan enhver brevkole få statsstøtte, men det forudsætter, at undervisningsplanen, lærerkræfterne og betalingen godkendes, og betingelsen for denne godkendelse er bl. a., at skolen holder sig til det samme fagområde som de almindelige aftenskoler samt at eleven selv kun betaler porto og materialer.

– Personlig synes jeg, at den direkte undervisning er den bedste, siger lærer Hougaard, men det har vist sig, at der er et meget betydeligt behov for en undervisning som vor. Der kan være mange forskellige grunde til, at folk melder sig til brevkolen i stedet for en almindelig aftenskole. Forskudt arbejdstid, afsides beliggende bopæl, sygdom, invaliditet er blot nogle af disse årsager. Vi har en del elever, der simpelthen ikke tør gå i aftenskole, fordi de mener, at de er „for dumme“, men vi har på den anden side også både præster og lærere. Mest foretrukket blandt vore fag er utvivlsomt engelsk. Derefter kommer dansk og regning, men også et fag som elementær regnskabsføring har vakt stor interesse.

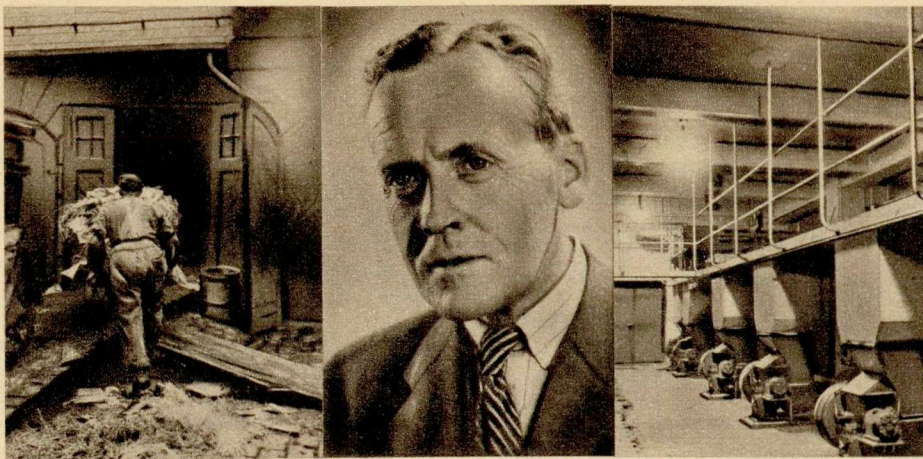
Statstilskudet er ikke det eneste vidnesbyrd om det officielle Danmarks interesse for brevkolemetoden. Militæret har f. eks. startet sin egen brevkole som et led i befalingsmandsuddannelsen, og fra en række hel- og halvvofficielle institutioner henvises hvert år mange hundrede mennesker til brevkolerne. På eet punkt har myndighederne imidlertid foreløbig vendt den kolde skulder til: man kan ikke i Danmark som i Norge og Sverige gå op til studentereksamen på basis af en brevkoleforberedelse. Der arbejdes

dog stadig fra brevkoleside på at få en tilsvarende dansk ordning i stand. Så måske oplever vi også her i landet den dag, da det første hold virkelige „postkassestudenter“ kan sætte den hvide hue på hovedet.

Det er 40 år siden, den første brevkole blev oprettet i Danmark, og antallet af brevkole-elever vokser stadig. Hvad er det for mennesker, der søger brevkoleundervisning, og hvad læ-

25 ÅRS INGENIØRVIRKSOMHED I FDB

EFTER 25 års virke i FDB, under hvilket han har sat sig en så smuk mindesten som den store grynmølle i Vejles havn, tilhørende FDBs datterselskab Vejle Dampmølle, har civilingeniør H. C. Michelsen med udgangen af januar – lige efter sin 70-årsdag – forladt sin stilling på grund af alder.

Det var i storbyggeriets periode, at ingeniør Michelsen i juni 1932 kom til FDB. Hans første opgave var at medvirke ved projekteringen af sæbefabrikken, der da skulle rejses som et led i FDBs store fabrikskompleks i Viby J. Senere fulgte arbejdet med Vejle Dampmølles grynmølle, og derefter, fra 1936, virksomheden i FDBs ingeniørkontor i København, hvorfra løsningen af FDBs mange og for-

skellige ingeniøropgaver ledes. Trediveerne var præget af nyanlæggene og udvidelserne, fyrerne blev derimod tiåret, hvor det gjaldt om at bevare og holde sammen på det opnåede. Og i denne periode kaldtes ikke forgæves på Michelsens viden og improvisationstalent. I de aller-seneste år har Michelsen især virket „indenfor huset“ i fællesforeningens hovedkompleks.

Ved siden af ovenstående portræt af ingeniør Michelsen er placeret to fotografier, der giver et indtryk af „før og nu“ i FDB, nemlig til venstre det primitive forbrændingsanlæg, som det så ud helt op til trediveerne, og til højre, som det blev på grundlag af ingeniør Michelsens projekt og konstruktion.

Dødsfald

DEN SIDSTE dag i det gamle år døde møller J. K. Rasmussen, Merløse, 78 år gammel. Han var i sin tid medstifter af Merløse og Omegns brugsforening og sad som skattet formand for bestyrelsen til sin død. Brugsforeningsarbejdet bragte ham ind i FDBs repræsentantskab, der nød godt af hans medarbejderskab i mange år, samtidig med at han bestred andre betydningsfulde poster inden for andelsbevægelsen. Hans virke i andelssagens tjeneste vil i alle disse kredse blive erindret med dyb taknemmelighed.

FHV. KREDSREVISOR I FDB, bogholder Ludvig Hansen, der døde i begyndelsen af januar, 81 år gl., var en af pionererne inden for brugsforeningernes revisionsvirksomhed. På eget initiativ begyndte han meget tidligt en sådan virksomhed blandt nordjydske brugsforeninger, og da disse i 1919 kom ind under en fælles revisionsordning, fulgte Ludvig Hansen med som kredsrevisor. Fra 1920 til 1945 var han derefter bogholder på FDBs tobaksfabrik i Esbjerg. Men selv i sit otium påtog Ludvig Hansen sig ofte opgaver inden for revisionsarbejdet i brugsforeningerne, et arbejde, der var blevet hans livs sag.

vi fremhæver

MED GLÆDE

at en lang række færdigpakkede varer – hvad enten de sælges i dåser, glas, krukker, spande, poser, tuber eller anden emballage – nu efter Monopoltilsynets bestemmelse er kommet ind under forpligtelsen til tydelig angivelse af nettovægten, bl. a. byg- og havregryn, hvedemel, kakao, chokolade, tørret frugt, smør, margarine, ris, frosne varer, de fleste oste og krydderier.

at en bølge af moderniseringer i øjeblikket fejrer hen over brugsforeninger i hele landet og giver dem både et nyt ansigt (selvbetjening eller „selvvalg“) og en mere hensigtsmæssig indretning af lager- rum, tilkørselsforhold o. s. v. Det gælder bl. a. Thorum brugsforening (Skive-egnen),

Paarup brugsforening (Århus-egnen), Abbednæs brugsforening (Nordsjælland), Suldstrup og Taars brugsforening (Aalborg-egnen) – der alle samtidig har taget nye bygninger i brug.

MED INTERESSE

at planerne om et nordisk fællesmarked i deres seneste fase er udvidet til at skulle omfatte 77 pct. af samhandelen mellem de nordiske lande, bl. a. således at biler, møbler, legetøj, kaffe, chokolade og tobak kommer med.

at en helt ny fremgangsperiode er indledt for Hjørring brugsforening efter åbning af to moderne selvbetjeningsbutikker på centrale steder i byen. Samtidig er kontant betaling blevet indført, hvilket ikke hindrede øget omsætning fra første færd og en forbausende tilstrømning af nye medlemmer.

at brugsforeningernes medlemmer ikke vil mærke syndeligt til de forstyrrelser for oversøiske forbrugsvarer, der opstod ved Suez-kanalens spærring. For kokosmel, krydderier m. m. har der været tale om små fragtfordyrrelser, men ingen vanskeligheder med at få leveringerne frem i tide. Heller ikke for kaffen behøver man at ængstes: 85 pct. af kaffeimporten hentes i Brasilien, hvis handelsforhold hverken direkte eller indirekte er påvirket af begivenhederne i det nære Østen, og fragtfordyrrelsen for resten af importen mærkes derfor kun lidt. For te har prisstignings-tendensen været tydeligere, men anses fra FDBs side for rent midlertidig.

MED BEKLAGELSE

at der stadig hersker stor uenighed mellem landbruget og handelen om årsagen til de

stærke forårsprisstigninger på kartofler – trods Monopoltilsynets nylig offentliggjorte undersøgelse. Landbruget ønsker yderligere lys kastet over spørgsmålet gennem en omfattende undersøgelse af avanceforholdene for hele efterkrigstiden, mens handelen afviser fortsat efterforskning. For forbrugernes skyld må man håbe, at arbejdet fortsættes. Forsyningen med kartofler må kunne tilrettelægges sådan, at den ikke gang på gang vækker kritik.

at Monopoltilsynet trods længere tids forhandling frem og tilbage ikke har kunnet få den stærkt aftalebundne blok af grossererne i sanitetsbranchen til at give los for en friere konkurrence på priserne til gavn for forbrugerne. Heldigvis åbner monopolloven adgang for tilsynet til simpelthen at beordre monopolaftalerne ophævet, hvilket nu er sket: Sanitetsgrosserernes prisbinding skal være ude af verden inden 4 måneder.

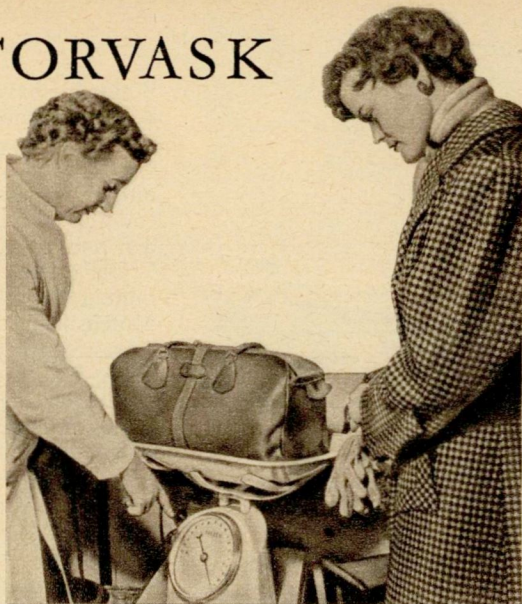

INDKØB OG STORVASK

KLARES

PÅ SAMME TID

Moderne automatvask i forbindelse med „Alt i eet“-butikken er den sidste gren på Hovedstadens Brugsfor- enings hastigt voksende stamme. Medens husmoderen ordner sine indkøb af kolo- nial- og slagtervarer, ordner maskinerne storvasken.

1. Husmoderen har sit vasketøj med i tas- ken, og vasken bliver vejlet for at bestemme prisen. Vask af 4 kg tøj koster f. eks. 3,80 kr. – inclusive sæbepulverne.

2. Når det er første gang, husmoderen sk forsøge sig med automatvask, påser vaskerietts damer, at tøjet bliver forskriftsmæssigt placeret i vaskemaskinen.

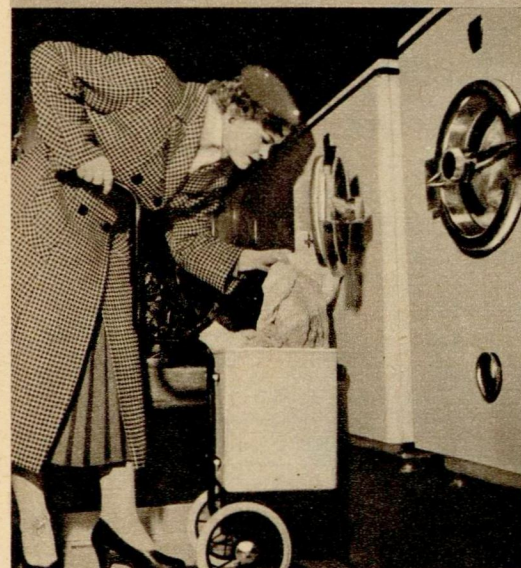
3. Og så trykkes der på startknappen. Ma- skinen går i gang, og husmoderen hælder et bæger sæbepulver i. Maskinen tager selv, hvad den skal bruge af sæbe til vasken.

4. Præcis 39 minutter har husmoderen nu til sin rådighed, medens vaskemaskinen ordner tøjet. Tiden kan bruges til indkøb eller til læsning i lænestolene.

5. Når kontrollampen lyser, er vasken fæ- dig, og det skinnende hvide tøj løftes ud af maskinen og placeres i en lille vogn med vandtæt beholder.

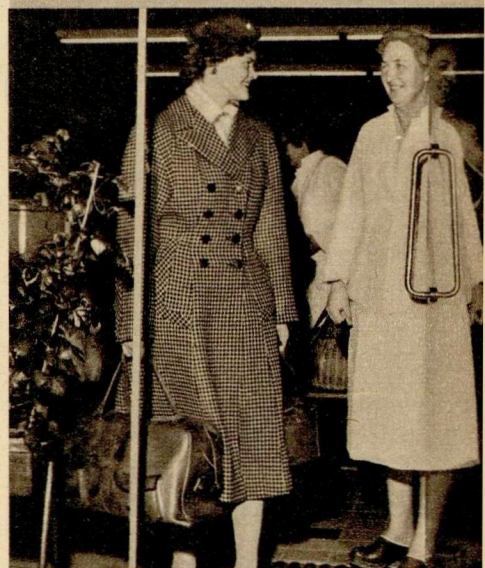

6. Sidste led i processen er centrifugerin- gen, hvorved tøjet slynges så tørt, at det kan stryges straks efter hjemkomsten. Hvis man lader centrifugen løbe to gange, kan man undgå have tøjet med hængende dråber.

Mange husmødre, specielt ældre, ser med mistro på automatvask og vaskemaskiner, idet de hævder, at for det første bliver tøjet ikke rent, og for det andet slides det uforholdsmæssigt meget i vaskemaskinen.

De helt nye vaskemaskiner er imid- lertid indrettet således, at tromlen, hvori tøjet ligger under vasken, skifter retning ca. hvert andet minut, og der- ved undgås slitage som følge af gnid- ning i een retning.

– Og hvad renligheden angår... Helt nye vaskemidler – specielt frem- stillet til brug i vaskemaskiner – er taget i anvendelse, og de vasker med garanti tøjet med bedre resultat, end de fleste husmødre er i stand til at

7. Så er storvasken tilendebragt, og hu- moderen kan gå hjem med sit rene tøj i tasken – uden den sædvanlige vaskeømheds over lænderne. Brugsen har klaret vasken hurtigt og billigt.

Bundgård havde ingen vanskeligheder med at få sine mange skulpturer anbragt i minens forreste del, medens brydningen fortsattes længere inde under jorden. Arbejdet i minen blev imidlertid stadig vanskeligere, og en mindre sammenstyrtning i forbindelse med faldende priser medførte minens endelige lukning i 1935, hvorefter nordjyderne skaffede sig den nødvendige kalk fra andre kridtforekomster.

Det er en ejendommelig oplevelse at gå i Tingbæk kalkmine i dag, hvor den udelukkende bruges som museum. Minens bageste del er afspærret, og der er kun adgang til de forreste huler og gange, hvortil man kommer gennem en uanseelig bræddedør ind i bakken bag den store ovn. Søvnige lamper blinker under lofterne, og oppe under de råt tilhugne afsatser hænger flagermusene og sover vintersøvn.

Rundt om i niches og udhugninger står Bundgårds gipsarbejder. Den største er Cimbrier-tyren, hvis original kan ses i bronze på Ålborgs hovedgade. Dens model er anbragt i fuld størrelse i den største af Tingbæk-hulerne bag en indhegning af kridtblokke. Også en række af Bundgårds mest monumentale kvindefigurer er repræsenteret, og Gefion-springvandet er en af de tre modeller, Bundgård fremstillede, før springvandet endelig blev støbt i bronze og opstillet i København i 1908. I hulernes vægge sidder indhugget store reliefarbejder, hvis originaler man kan finde f. eks. på Christiansborg eller på Statens museum for kunst. Minen rummer desuden adskillige Bundgård-arbejder, der kun foreligger som udkast.

Det var imidlertid ikke for at virke original, at Bundgård fandt på at anbringe sine figurer i Tingbæk kalkmines let dystre omgivelser. Gips er et særdeles forgængeligt materiale, som f. eks. er stærkt påvirket af overfor temperatursvingninger, men de store mine-haller har den store fordel, at temperaturen altid er konstant – nemlig 8 graders celsius, sommer som vinter. Minens tempererede klima bevarer afstøbningerne og modellerne ganske glimrende, og kun en vis ærværdig patina på de hvide flader røber, at de ikke er formet i går.

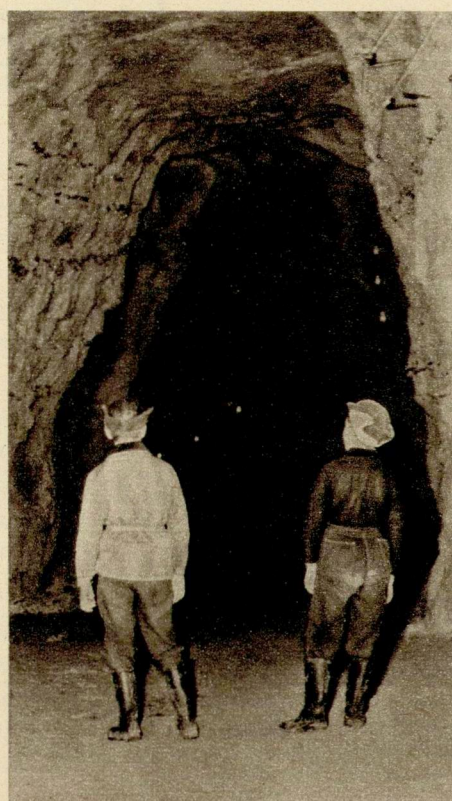
En forvirret flagermus følger på bløde, svirrende vingeslag den lange række af elektriske pærer, som fortaber sig ind i minen. De få vinter-turister er ikke velsete gæster hos flagermusene, som regerer uindskrænket i mørket bag den stængede dør til kunstmuseet i kalkminen.

KUNSTSAMLINGEN I KALKMINEN

MIDT i den dunkle hule kaster den vældige Cimbrier-tyr sig fremad i et forsøg på at stange sin indhegning bort, og henne i hjørnet pisker Gefion løs på sine okser og pløjer Sjælland løs fra Skåne. Der er fortættet drama over figurerne, og man glemmer let, at man står et så afsides og fredeligt sted som nede på bunden af Tingbæk kalkmine i Rold Skov syd for Ålborg – Danmarks besynderligste, bedst gemte og køligste museum.

Tingbæk kalkmine producerer ikke længere kalk i de lange gange og mørke huler, der strækker sig langt ind under jorden. Minen er i dag et slags uofficielt museum for billedhuggeren *Anders Jensen Bundgård*, som døde i 1937 efter gennem et langt liv at have varetaget en række store udsmyningsopgaver over hele landet. Bundgård var en højt anset billedhugger, og samtidig var han en særdeles flittig mand. Da hans samling af afstøbninger og gipsmodeller efterhånden var ved at vokse ham over hovedet, flyttede Bundgård i 1932 hele sin samling ind i Tingbæk kalkmine.

Bundgårds slægt ejer jorden, hvorpå bakken med minen ligger. I tyverne og i begyndelsen af trediverne forsynede Tingbæk-minens kridtmasser hele omegnen med kalk, som blev fremstillet i den store ovn udenfor minens indgang. Forskellige uheld i forbindelse med brydningen gjorde efterhånden produktionen urentabel i visse dele af minen, og

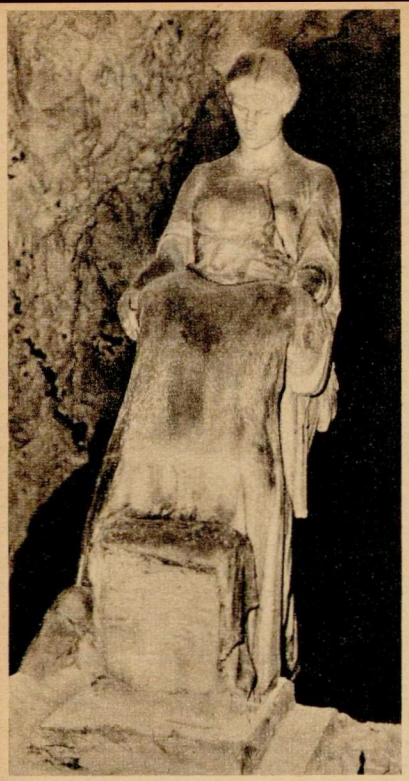

Den forfaldne
ovnbygning på Tingbæk
kalkværk ligger på
skrænten af den bakke,
som rummer det
ejendommelige museum.

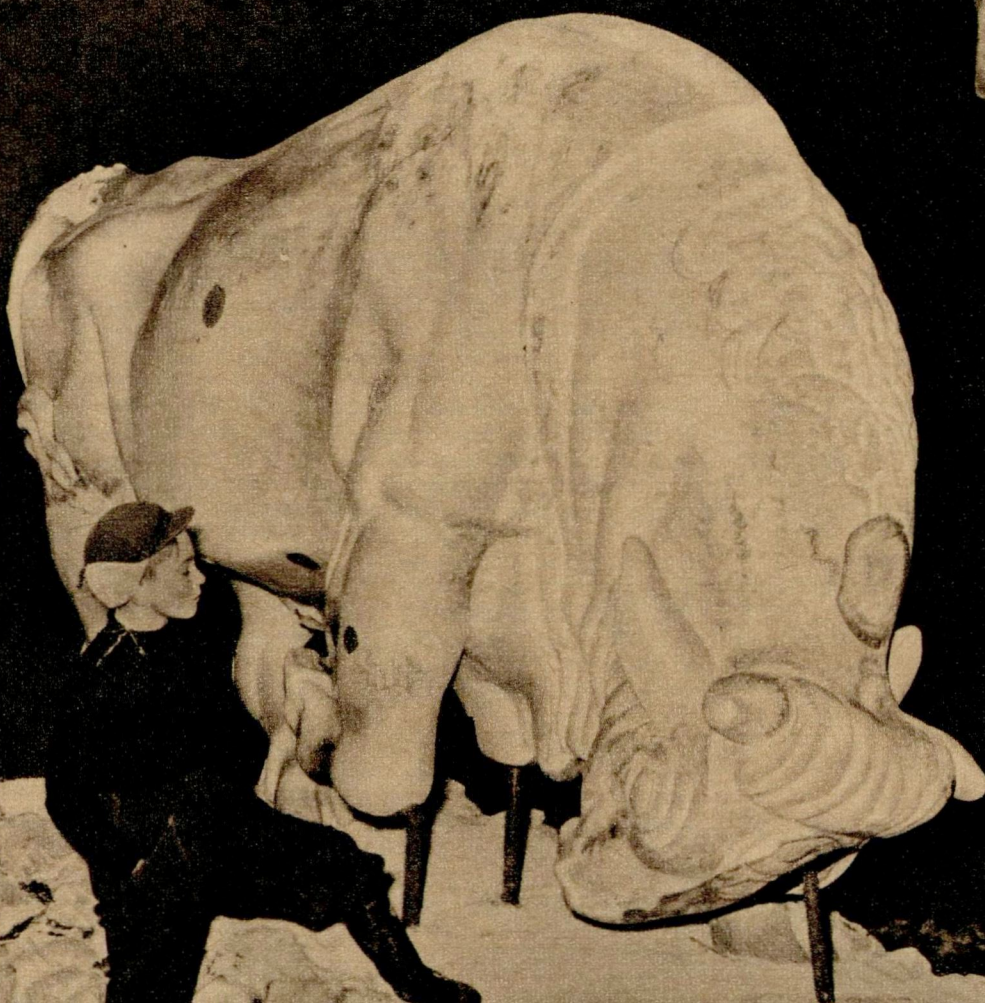
Til højre den store
Cimbrier-tyr, som er op-
stillet i en af
minens største huler.

Ad lange gange –
hugget ud i kridtlaget,
når man frem til
museet, som rummer
billedhuggeren
Anders Bundgårds
skulpturafstøbninger.

Bundgårds smukke genforenings-monument, Sønderjylland, som vender tilbage til Danmark, står i Randers, men gipsmodellen findes i Tingbæk-minens underjordiske huler.

Den store Cimbrer-tyr i Alborg er
kendt af alle nordjyder, men kun
få ved, at den har en tvilling dybt
under jorden i Tingbæk kalkmine.

I en separat-grotte i minen finder man modellerne til Bundgårds mindesmærke „De, der blev derude“, som i 1925 opstilledes i Søndermarken i København. Forrest moderen med de to børn og i bagvæggen relieffortællingerne om udvandrerne i det fremmede.

OG DANSEN DEN GÅR

ROK, ROK, ROK! råber eleverne på skoleballet. Rektor tørrer sig nervøst over panden, da alle giver sig vildskaben i vold. Selvfølgelig den pæne Rosa fra 2. mellem – minsandten om hun ikke ruller med hofterne som en tempeldanserinde!

– Rok, rok, rok! lyder det taktfast op mod danserestaurantens orkester. Og orkestret gør sin pligt. Med de karakteristiske rok-rytmer, der hamrer mellem noderne, hidser musikerne sig selv og de dansende op, til salen er ét kaos.

Rok og rul har erobret ungdommen i en sådan grad, at flere danse-etablissementer har måttet avertere: Her rulles og rokkes ikke.

Og mens rytmen hamrer og dansen går, spørger de ældre forarget og bekymret:

– Hvorfor tér de unge sig så tosset?

Lad danselæreren Børge Kisbye, som især har bidraget til at introducere „rok- og rul“-manieren her i landet, svare på spørgsmålet.

Han nævner først, at de unge

i dansen oplever et varmt fællesskab, som de kan lide. Dernæst har de en medfødt rytmesans og bevægelsestrang, som kun dansen helt kan tilfredsstille. Der er også oprørslust i dem. De synes, det er sjovt at vække forargelse og prøve noget splinternyt.

Sex? Jo, selvfølgelig er der sex med i spillet. Rytme og sex er nært forbundet, især hvis dansen nærmer sig det ekstatiske. Ganske vist rører parterne knap nok hinanden, når de danser rok, men kønsfølelsen indgår alligevel i oplevelsen. Jeg har ofte set et par drenge give sig til at danse overfor hinanden som et par ophidsede hanekyllinger og søge at overgå hinanden til ære for pigerne. På den anden side er de ganske unge sig ikke bevidst, at der indgår et seksuelt element i dansen. Først ved 18 års alderen går det op for dem. Pigerne bliver ofte flove ved opdagelsen – det viser sig ved, at de bliver stærkt afdæmpede i deres bevægelser eller slet ikke vil være med mere.

Det er den ene side af sagen – selve dansen. Så er der den anden side: bølleofterne efter dansen. Og spørger De mig, hvorfor de unge laver den slags ballade, så vil jeg svare: Fordi mange af dem har et utilfredsstillet kampinstinkt. De kommer for nemt til for meget. De behøver aldrig at kæmpe for noget, for de får alting forærende. Det skaber kedsomhed, og så sker der ud. De har frit spil, for autoriteten er taget fra skolerne, og forældrene har misforstået børne- og ungdomspsykologerne. De forveksler forståelse med forkælelse.

Den evige forargelse

– Det er ikke første gang, en ny dans har vakt opsigt og forargelse?

– Ork nej, forargelsen er så gammel som Methusalem. Men lad os nøjes med at gå tilbage til 1850 – da begyndte man at danse Wienervals, og de fleste var sikre på, at nu gik verden under i fordærv. Hidtil havde man kun danset turdans som menuet, mazurka og lanciers, hvor man holdt hinanden i hånden; men i valsen lagde herren

armen omkring damens liv! Ved det wienske hof blev valsen forbudt. Ved det ungarske hof var man mere liberal og tillod den. Det var ikke langt fra, at der af den grund udbrød krig mellem de to lande.

Det næste store dansechok kom lige efter århundredskiftet, da gådans blev opfundet. Den startede som kordans på Broadway i New York – den såkaldte *cake walk* – men udviklede sig hurtigt til en pardans, der fik betegnelsen foxtrot og onestep. Herhjemme blev den kaldt storkedans og vakte stormende forargelse. Da afdøde Thomas P. Hejle som ung student kom til Vejle og „storkede“ offentligt, forbød mødrene deres unge døtre at omgås ham. K. K. Steincke karakteriserede storkedansen som „erotisk afspadsering“.

Omtrent samtidig opstod valse Boston, som 20 år senere fik navneforandring til „engelsk vals“. Ideen i valse Boston var, at bevægelserne halveredes i forhold til rytmen. Mens wienervalsen var hurtig, var Bostonvalsen altså langsom og skabte mulighed for en mere intim kontakt mellem herren og hans dame.

Det nye og usædvanlige ved disse danse var, at parret nu var i hoftekontakt. Mange var forarget over de dansendes nære berøring med hinanden, og det var ikke helt ubegrundet, for endnu havde kvinderne ikke lært at tage store skridt baglæns. I akterne fra en gammel retssag kan man læse, at en mand blev smidt ud af Slotspavillonen i Hillerød i 1902, fordi han dansede Bostonvals, og ved retten blev han desuden idømt en bøde på 2 kroner.

Endnu værre blev det i 1913, da den norske maler Per Krogh vendte hjem fra Frankrig med

en pariserinde og demonstrerede en ny dans i Palmehaven i København: tango. „Det er paringsleg midt på gulvet“, fnøs en journalist i Berlingske Tidende, og alle cafeer skyndte sig at indføre tango som trækplaster.

Hidtil havde man brugt bal-kort ved ballerne, hvor herrerne reserverede sig et vist antal danse hos damerne på forhånd, og gik man ud til dans på en re-

staurant, dansede man kun med sin egen herre. I 1918 indførtes fri inklination og dans mellem bordene! Krigen havde slappet moralen, sagde man.

Noget af det forargelige svandt, da englænderne omformede de nye danse til stildans i begyndelsen af 20'erne. De indførte faste variationer, og damerne lærte at tage ordentlige lange skridt, så der påny kom luft mellem parterne.

I 1926 slår negerrytmen igenem i dansen charleston, først i New Orleans, hvorfra den breder sig udover den vestlige verden. Charleston vakte også forargelse – ikke fordi den egentlig fandtes usædelig, men fordi den var skør på samme måde som rok og rul.

Charleston var ungdommens reaktion imod stildansen. De engang så forargelige danse var

lagt i faste rammer og var dermed blevet „kedelige“ i de unges øjne. Sådan går det hver gang: når en dans er stivnet i en bestemt stil, vil de unge have noget nyt. Det begynder gerne med musikken. En ny rytme dukker op og besætter folk. Den giver lyst til at danse på en ny måde. Så træder danselærerne til og udformer dansen, så den både passer til rytmen og til ungdommen. Epidemien breder sig, kulminerer – og afløses af en ny.

– Hvor kommer den nye rytme fra?

– Ofte hentes den hos fremmede folkeslag og er i virkeligheden slet ikke ny. Tangorytmen var indført fra Argentina, og i 30'erne importerede vi rumba'en fra Cuba. Conga stammer oprindeligt fra Afrika, men har

slang-udtryk for musikalsk udfoldelse.

Dansen vakte vild opstandelse i Tivolis glassal, både fordi den var voldsom – nærmest at sammenligne med akrobatik – og fordi udøverne optrådte i en ejendommelig swingpjatte-påklædning.

Og nu er det rok og rul, som er over os. Betegnelsen er neger-slang, og betydningen er mindre pæn. Rock'n roll-musik er egentlig cowboysange spillet i en særlig energisk swingrytme, men eftersom cowboysange ikke er helt så populære her i Europa som i USA, bruger man i stedet kendte jazzmelodier og tiltemper dem rok-rytmen.

– Personlig kan jeg ikke se, at der er grund til forargelse, slutter Børge Kisbye. Sang og dans er nu engang en del af den menneskelige natur. Hvor vi end ser hen i verden, dances der. Hos os er den „anstændige“ dans degenereret til en halverotisk selskabsleg. Men mange steder er dans ligefrem nødvendig for livsudfoldelsen. Det gælder i Afrika og mange steder i Asien. Og det gælder blandt vore egne unge, som endnu har noget af det oprindelige og primitive i behold.

Fra Congo til Bangkok

Afrika og Asien...

Fra vugge til grav markeres højdepunkterne i de indfødtes liv med dans. Ved fødsel, manddomsprøve, elskov, bryllup, krig og begravelse er dansen aldeles uundværlig. Hvordan skulle man efter tørketiden hilse regnen velkommen, hvis man ikke havde dansen? Hvordan skulle man takke de højere magter for høsten og jagtudbyttet? Hvordan skulle man formilde guderne, når de er vrede? Hvordan skulle man feste og sørge, tilbede og hade uden dans?

Der er religiøse og æstetiske danse, erotiske, krigeriske og dramatiske danse – og alle mulige overgange mellem dem.

Blandt primitive afrikanske stammer kan dansen ophidse deltagerne i en grad, som forekommer os vanvittig. Når de først er kommet i ekstase, danser de i timevis, til de styrter

halvdøde om på jorden. Vildskaben kan føre til, at de hamrer sig selv i hovedet med spyd og økser, så blodet flyder. Den kan også føre til mishandling af andre.

Ofte har dansen netop til hensigt at oparbejde en sådan ekstatiske stemning hos de dansende. I Ægypten findes der tiggermunke – de såkaldte dervish'er – der opfører en fantastisk dans under gudstjenesten. De hvirvler rundt og rundt, hurtigere og hurtigere, for at blive rigtig godt svimle; når sanserne på den måde døves, mener dervish'erne, at ånden frigøres, og at de så kan træde i et nærmere forhold til deres gud. Ekstasen kan blive så intens, at den ligefrem fører til bevidstløshed.

Ved religiøse fester er det ikke ualmindeligt, at der dances flere dage og nætter i træk, og da rytme og sang ikke blot hen sætter de dansende i religiøs ekstase, men også kalder på deres primitive instinkter, kan dansene udvikle sig til vilde eller ligefrem blodige orgier – det forekommer for eksempel i Marokko og i Persiens hellige byer.

I Bagindien kan man opleve offerfester, der strækker sig over adskillige døgn. Natten igennem danser siamesiske dansere iført guld kroner med spir og strålende dragter, der sidder så stramt, at de må syes sammen om kroppen. Hovederne bevæger sig rykvis fra side til side, arme og fingre krummer og strækker sig i symbolske, rytmiske bevægelser. Ekstasen breder sig fra danserne til tilskuerne – de må op og danse med. Nogle går amok og hamrer hovedet mod et træ eller styrter sig i havet.

Sammenlignet hermed er rok og rul en fredsommelig syssel.

Hvor stor betydning man tillægger dansen i eksotiske samfund, fremgår af, at særlig dygtige dansere bliver forsørget af andre, så de helt kan hellige sig deres træning. I Afrika er det stammefællerne, der påtager sig forsørgerbyrden, i Østasien – Cambodien f. eks. – er det fyrsterne. I reglen er der knyttet et halvt hundrede dansere til fyrstehofferne, som på den måde er med til at holde liv i de gamle „klassiske“ danse, som fortrinsvis er af æstetisk art.

I Cambodien var det tidligere almindeligt, at fattige folk, som havde en datter, tilbød hende til den stedlige fyrste. Hvis han fandt behag i hende, gav han forældrene en sum penge og lod

hende uddanne som danserinde, og med tiden blev hun tillige hans konkubine. Nu fører danserinderne et almindeligt familieliv ved siden af deres „erhverv“, og danseteknikken går ofte i arv fra mor til datter.

De såkaldte mavedanserinder i Nordafrika, specielt pigerne fra Ouled-Nail-stammen i Alger, er et afrikansk eksempel af samme slags. Mavedans – eventuelt slørdans – var oprindeligt et led i private arabiske fester, først og fremmest bryllupsfesterne, men er siden taget op af forlystelsesbranchen. De omtalte Ouled-Nail-piger tilbringer ofte nogle år af deres ungdom i oasebyer, som er godt besøgt af fremmede og nomader, og tjener sig en pæn lille formue ved prostitution. Når de vender tilbage til stammen som holdne kvinder, står mændene i kø for at anholde om deres hånd, og det er just formålet.

På europæere virker mavedansen vulgær-erotisk, men blandt arabere er den lige så højt anset som ballet hos os. I det hele

gjort turen over Amerika. Samba er ligesom tangoen af sydamerikansk oprindelse.

Det sker også, at man konstruerer rytmen i en art danseleg – det så vi med Lambeth walk, palais-glide og booms-a-daisy, der er en art moderne udgaver af „Den toppede høne“.

Men intet af alt dette slog så stærkt igennem som den amerikanske jive, der nåede Danmark i 1942. Jive dances til swingrytme, f. eks. til boogie-woogie og be-bop, hvis man ellers forstår, hvad der menes med disse

taget må europæeren prøve helt at glemme sine vante forestillinger, når han forsøger at vurdere indfødte danse. Sommetider er det svært overhovedet at anerkende dem som danse: Polynesierne „danser“ sidende, med yndefulde svajninger af overkrop og arme. Eskimoens dans består i, at han af og til tager et par skridt til siden, duver i knæene og svinger overkroppen frem og tilbage. Nordvestindianerne bøjer knæ for hvert skridt, håndfladerne er fremadvendte og holdes i dirrende bevægelse.

Krigsdans forekommer hos næsten alle primitive folkeslag, men bedst kender vi den vel fra indianerbøgerne. Formålet med krigsdansen er enten at fremkalde mod gennem den opnåede ekstase eller at sikre sig krigsgudernes velvilje. Da indianerne endnu levede et frit stammeliv, lå de tit i krig, ikke blot fordi de følte sig truet af fremmede, men også fordi kamp var en vej til personlig berømmelse. Natten før de gik „på krigsstien“, var der stor fest. Stammens bedste krigere kom i deres barbariske pynt og med malede ansigter og kroppe – jo mere frygtindgydende, des bedre. De dansede og sang om deres egne og forfædrenes bedrifter, og lidt efter lidt arbejdede de sig op til et sandt raseri. Trommerne drøned, og tilskuerne skreg og hylede. Det var, som om alle djævlene var sluppet løs, og når man var særlig ivrig efter at tækkes krigsguden, hændte det, at der blev ofret mennesker til ham.

Tilsvarende scener var tidligere almindelige i det sorte Afrika og blandt austral-negre, enkelte steder forekommer de den dag i dag.

Dans i templerne

Folk, der forarges over jive og rock 'n' roll, ville utvivlsomt blive endnu mere forargede, hvis de overværede en indisk tempeldans. Den udføres af danserinder – en skik, der er overtaget fra Japan – og foregår i tempelgården. Ofte er pigerne fast knyttet til templet, og formålet med deres dans er at få folk til at lægge flere penge i tempelbøssen.

For den indviede er indisk dans uhyre udtryksfuld. Der findes hånd- og fingerstillinger for hvert eneste ord i sproget, og enhver bevægelse med hoved eller øjne har sin særlige betydning. Det kan tage helt op til ti år for en professionel danser at lære sin kunst til bunds.

Under dansen lovpriser tempeldanserinderne guddommen i sang, og det er typisk for indisk religionsdyrkelse, at man tilbeder guden med de samme udtryk, som man anvender overfor sin elskede: Du er skønnere og varmere end solen, din glans overgår de blinkende stjerner; i din favn er jeg trygtere end på den faste jord.

Hvis danserindens blik glider fra guddommen ud til et mandligt medlem af menigheden, bliver sangen en kærligheds-erklæring, der kan få følger. Det sker tit.

Prostitutionen trives frodigt i ly af mange indiske templer – med præsternes fulde billigelse.

Mange vesterlændinge bliver også chokerede, når de overværer en begravelse i Østen, for ofte giver følget sig til at danse midt i det hele. Dersom man lufter sin forargelse, vil den indfødte se forbavset på én og sige:

– Hvis man ikke skulle danse på vej til himlen, hvornår så?

Æstetik - erotik

Forargelsen kan også fejre triumfer blandt muhammedanere i Asien, hvor det er almindeligt, at mænd byder hinanden op til pardans. Hvis man antyder, at det ville være mere passen-

de, om mand og kvinde dansede sammen, ville man få et forfærdet blik og svar:

– På offentligt sted? Det ville da være højdepunktet af uanstændighed!

Da amerikanske soldater besatte Japan under sidste krig, ventede de sig meget af tehusene. De forestillede sig geishaerne som en art korpiger i luftige gevandter, men blev i så henseende skuffede. Damerne var iført flere tunge kimono-lag, der nåede helt ned til jorden. Deres dansebevægelser var umærkelige og i vesterlandske øjne ganske kønsforladte. Sangen var monoton og virkede dybt sørgmodig:

– Jeg er en nattergal, du er et blommetræ. Jeg bygger rede i dine grene . . .

Det virkede uhyre stimulerende på japanske tilhørere, men på amerikanerne . . .

Det siger en del om mentalitetsforskellen.

Dansen kan imidlertid også have et kulturelt formål. Den kan tolke, hvad der er sket i tidligere tider. I dramatisk form kan den videregive et lands historie fra den ene generation til den anden – mytologiske, religiøse og folkelige beretninger kan ad den vej gå i arv.

Adskillige missionærer er blevet forfærdede ved synet af negrenes frugtbarhedsdansen, hvor de dansende ved hjælp af skind og masker omskaber sig til dyr og efterligner deres parringsleg. Mændene går så stærkt op i disse danse, at de virkelig kommer til at ligne bukke og haner og tyre.

Hvor der end dances, og hvad der end dances, fortæller dansen noget om sine udøvere. En vesterlænding, der i mange måneder havde rejst i Asien, sagde en dag til en gammel mand i Bagindien:

– Jeg tror aldrig, jeg bliver klog på jer østerlændinge.

Den gamle svarede:

– Studér vore danse – så du lære at forstå . . .

Måske var det værd at kikke lidt nærmere på vore hjemlige swingpjatter og rok- og rullerister ud fra den synsvinkel.

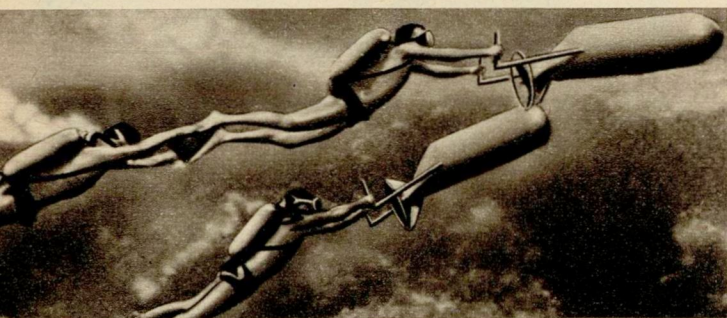
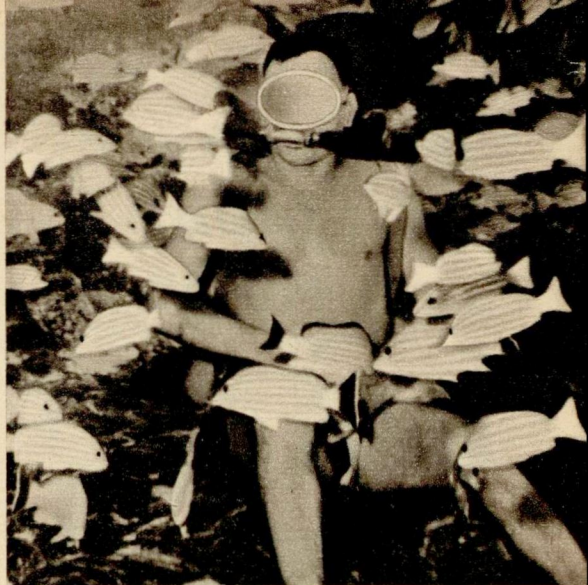
SPIS GODT... MED OST

Ost smager godt – og De har godt af ost. Det er et af naturens sundeste føde midler. De kan ikke undvære ost – men hvem kunne også tænke sig det, når der findes noget så dejligt som . . .

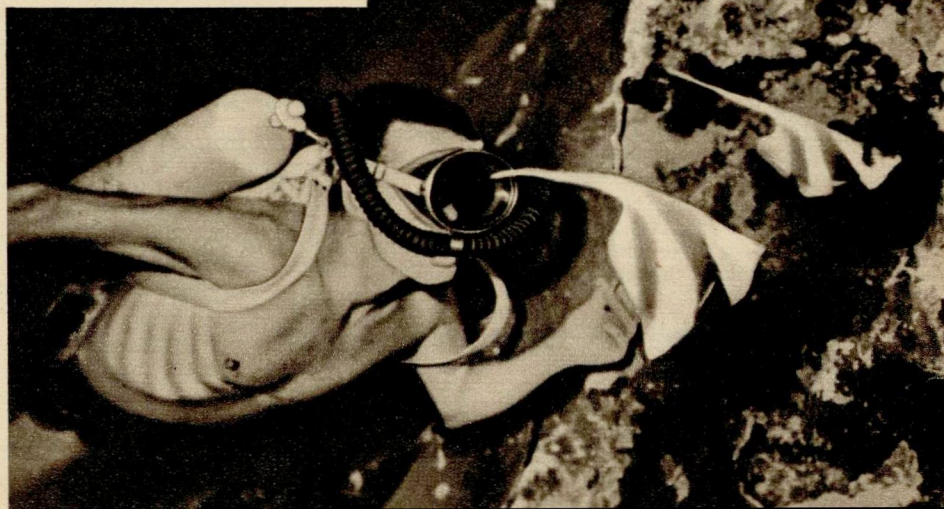
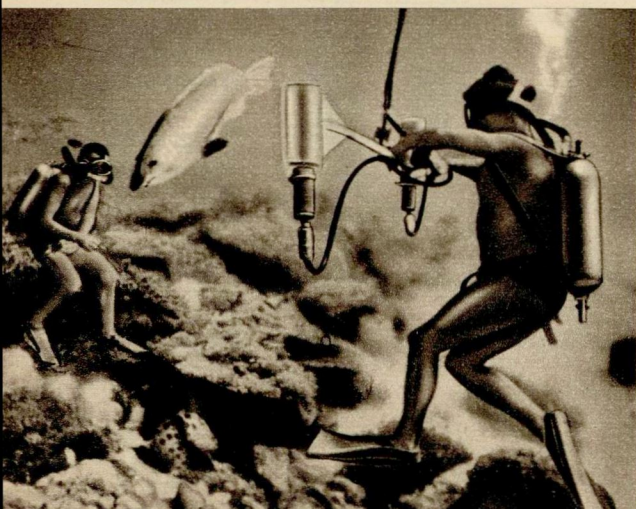

FRI SOM FISKEN

HVEM HAR ikke drømt om at gøre fiskene kunsten efter og svømme omkring i havet uafhængig af al forbindelse med verden oven vande? Har man hørt om frømand, så ved man også, at det er muligt at opnå denne frihed. Men man ved ikke, hvad friheden betyder, før man har set filmen *Den tavse verden*. Mesteren for filmen er den franske søofficer *Jacques-Yves Cousteau*, en af frømandskunstens pionerer, men også konstruktør af de fleste af frømandenes redskaber, af undervands-scootere, kameraer og belysningsanlæg, ja, og af selve ekspeditionsskibet, der har frømands-udgang i bunden og observationsposter under vandlinjen. Al denne mekanik og dygtigheden i at betjene den, er i filmen resulteret i en betagende billedreportage af livet under havoverfladen i Middelhavet, Rødhavet og Det indiske hav. Koraller og fisk i deres naturlige farver og omgivelser, hajernes voldsomme angreb på en såret hval, havskildpaddeungernes kluntede march over sandet ud i deres rette element – alt dette præsenterer filmen i fantastiske optagelser samtidig med, at man følger frømandenes eventyrlige færd i dybderne. Nogle af disse scener er møntet på at imponere, som fakkeltøget (øverst t.v.) ligesom scootersejladsen med den lange hale af frømand hængt til en undervandsmotor. Andre billeder viser neddykningen til et krigssænket skib i Rødhavet (t.v.) eller giver billeder af frømandenes arbejdsvilkår med filmoptagelserne (nederst t.v.). Fiskene er temmelig uimponeret af de nye, mærkelige „slægtninge“, se blot øverst t.h., hvordan stimen uanfægtet svømmer rundt om frømanden. Nederst t.h. en frømand på opdagelse langs en undersøisk klippevæg, hvor han iøvrigt plukker hummere til frokosten i ekspeditionsskibet, der befinder sig en snes meter over hans hovede.

REJS MED SAMVIRKE

REJS *foråret* I MØDE...

TIL ROM I PASKEN - TO DAGE I VENEDIG PÅ HJEMREJSEN

Har De mulighed for at holde en uges ferie i forbindelse med påsken? Skærtorsdag morgen starter Samvirkes påskerejse, til festlige dage, til foråret i Rom. Retur i København 29. april.

Deltagelse i påskerejse til Rom koster 765 kr., som indbefatter: Togrejse tur-retur på 2. kl. med liggeplads på tyske strækninger. Forplejning under togreisen ud og hjem. Ophold, tre daglige måltider i gode hoteller i Rom og Venedig. To hel-dags-rundture i Rom med dansktalende fremmedførere. Samvirkes egen rejseledelse på hele påskerejse.

Begrænset deltagelse i denne rejse. Påskerejsens program fås fra Samvirkes kontor, Njalsgade 15, København S. Telefon C. 4015, lokal 335.

REJS MED SAMVIRKE

KONFIRMANDREJSE I PÅSKEN

Under pålidelig ledelse kan Deres datter eller søn med Samvirke på bedste måde stifte bekendtskab med Rivieraen. På den italienske andelsbevægelses feriehjem i Bordighera bor deltagerne. Vejret er godt, og dagene tilbringes med spændende ture. Rejsens pris, 435 kr., omfatter alle rejseudgifter bortset fra lomme penge.

Program for konfirmandrejsen fås fra Samvirkes kontor, Njalsgade 15, København S., samt i København i Hovedstadens Brugsforenings kolonialbutikker. Indtegning til konfirmandrejsen sker på Samvirkes kontor.

REJS MED SAMVIRKE

Løber E4 slår bonde D5

OVER 10 pct. af samtlige indbyggere i den lille by Kongerslev sydøst for Ålborg er i dag aktive skakspillere. Intet sted i Danmark spilles der skak med så koncentreret en iver som i Kongerslev, og sidste jul var det komplet umuligt at opdrive et eneste skakbrædt eller brikker hos landsbyens handlende. Så godt som samtlige skolebørn i Kongerslev dyrker skakspillet ædle kunst, og overalt i byen snakker man skak, drøfter de seneste partier og overvejer nye former for spilletaktik.

Børnenes fantasi tiltales

Årsagen til hele den opblussende interesse for springere, løbere og dronninger må søges hos Kongerslev skoles nye lærer Jørgen Pedersen, som syntes, at det var ulejligheden værd at beskæftige byens børn og unge mennesker udover skolegangen - og hans valg faldt da på skakspillet, skønt mange advarede derimod, idet man regnede med, at skakspillet var altfor stillesiddende underholdning.

- Er der nogen af jer, der kunne tænke sig at lære at spille ordentligt skak? spurgte Jørgen Pedersen en dag en klasse af de ældste drenge og piger.

44 elever meldte sig omgående, og dermed var bolden givet op. Det første hold hængte troligt i, og deres umiddelbare spilleglæde stimuleredes gennem lærerens vejledning. To gange om ugen mødtes man i skolen og gennemgik skakproblemerne, og eksemplet smittede så kraftigt, at de mindste elever i 4. klasse - de 7-10 årige protesterede mod, at de ikke måtte være med. Jørgen Pedersen bøjede sig, og resultatet er, at skole-skakken i dag omfatter næsten 90 elever, som spiller under opsyn af læreren og skakklubbens veteraner.

Alt for stillesiddende underholdning

Efter den allerførste sæson vandt Kongerslev et jysk holdmesterskab ved børneskakstævnet ved Viborg, og det har naturligvis yderligere givet spillerne vind i sejlene. Nu nøjes man ikke med at spille på skolen i fritimerne, men træningen lægges ud i hjemmene. Mange fædre og

- Meget afhænger af, at man benytter det rigtige åbningsspil, siger lærer Jørgen Pedersen til de to småpiger, som prøver sig frem gennem de forskellige muligheder ved skakbrættet.

mødre i Kongerslev trækkes dagligt til skakbrættet for at agere modspiller i et lynparti eller i en konstrueret situation, som absolut må gennemprøves med det samme. Skakspillet uhyre mange kombinationsmuligheder og den omstændighed, at der ikke er to partier, der er ens, tiltaler børnenes fantasi, og gennem fællesskabet har de tilegnet sig masser af teoretisk viden om det ældgamle spil.

- Naturligvis er det alt for tidligt at spørge noget om børnenes evner som skakspillere, siger lærer Jørgen Pedersen, men der findes faktisk hist og her drenge og piger, der har en fremsynethed og kombinationsevne, som virker helt forbløffende, når man tager spillernes alder og praktiske erfaringer i det vanskelige spil i betragtning.

Farv selv med OPAL - og spar penge!

Garderoben, gardinerne, dækketøjet o. s. v. bliver som nyt, når det farves med OPALFARVER, der findes i 39 moderne kulører - se farvekortet - og kan farve

Uld - Halvuld
Silke - Halvsilke
Bomuld - Linned
og endvidere

NYLON
PERLON
ORLON etc.

Det er så let
at farve med
OPAL

Skånsom vask

Til blegning og affarvning brug OPANOL - det skånsomme!

FARVEFABRIKEN OPAL A/S

Kære kære Marie!

Jeg skulle have skrevet til dig forlængst og sagt tak for hyndebogen, som du sendte til min fødselsdag i sidste måned. Men jeg har haft så uventet travlt, fordi vi har været udsat for at gå i den sidste tid. Du kan se, jeg fik mange flotte gave til fødselsdagen blandt andet en hyndebogen, der lige står til en sprødselsdag jeg har med sprødselslængsel i ryggen og lægger meddel, og der er foret med guld. Det er skæmmelig, fordi vi ikke har bedt dig så længe, nu må vi også snart se at få dig herud.

Kærlig hilsen
Grete.

Kære kære Marie!

Så var det en skam, du ikke kunne komme til min fødselsdag, men tak for din hyndebogen for den meget smukke bogen, som jeg er rigtig glad for. Tak, at du selv har været der!

På din iske vil jeg gøre mig den glæde at komme herud i et. Lørdag eftermiddag, så skal jeg bise dig, hvis du vil. Jeg glæder mig meget til at høre om dit julemærke. På gensyn og endnu en gang tak din hilsen

om at skrive Breve

MED DE moderne kommunikationsmidler er evnen til at skrive gode breve blevet en sjældenhed. De fleste moderne mennesker griber hellere en telefon end skriver et brev. Og når de en sjælden gang er nødt til at bruge pennen, er det, som om de lammes af skræk for det hvide papir og ikke kan få udtrykt de simpleste sætninger. Ligesom Grete i brevet herover, der ville have sagt tak, men i stedet fortalte om sin bluse, sådan fortaber de sig let i detaljer og glemmer det væsentlige.

Da det i de fleste ægteskaber er konen, der må tage sig af korrespondancen, kunne vi måske her prøve at se lidt på, hvordan man bærer sig ad med at skrive breve, der virkelig kan glæde og interessere dem, de er bestemt for.

Først og fremmest: undgå de sædvanlige indledninger som „Jeg burde have skrevet forlængst“ ved altid at svare omgående. Undskyldninger interesserer ingen, og desuden kan en rettidig tak udtrykkes i få linjer, mens udsættelsen fordrer et længere brev. Indledninger som „Jeg sidder og ser ud på himlen, hvor hvide skyer ...“ bør ligeledes springes over, da de uvægerligt vil få modtageren til at stikke brevet i lommen med et „det må vente“.

Begynd straks med noget, der har direkte relation til modtageren: en bemærkning om, hvorfor man netop har fået lyst til at skrive til vedkommende, eller om, hvor man savner hende, måske en hentydning til, hvad hun skrev i sit sidste brev. Herfra går man over til det egentlige formål: indbydelsen, takken osv.

Skal det være et „fortællebrev“ til familie eller venner, bør man tænke over, hvad der har interesse for modtageren. At man har læst i avisen om en ulykke? Nej, mod-

tageren har antagelig læst det samme. At man har fået citronsuppe og frikadeller til middag? Absolut nej. At man har haft en lille disput med sin mand om husholdningspengene? Heller ikke – det kunne vække unødigt bekymring, og fortrædeligheder i det hele taget skal man holde for sig selv. Ens mening om verdenssituationen? Ja, måske, dersom man har en. Men hellere lidt om, hvad man beskæftiger sig med i sin fritid, hvad der opfylder en, fornøjelige episoder fra dagliglivet, f. eks. om børnene – det sidste dog navnlig til familien.

Det er en god idé at forestille sig brevet som en samtale, hvor man ikke blot krammer ud med alt sit eget, men også lader den anden komme til, viser interesse for, hvad hun fortalte i sit brev, spørger om hendes mening, forholder om hendes planer osv.

Et brev bliver ikke godt, blot fordi det er langt. Undgå derfor alle overflødige ord. Endeløse detaljer, der intet har med sagen at gøre, spreder kun kedsommelighed.

Når alt er fortalt, som er omtale værd, så end brevet ganske enkelt med en hilsen, en gentaget tak eller håbet om snart et svar. Der er ingensomhelst grund til at forklare, at man slutter, fordi man skal til at stænke strygetøjet, eller skal nå at have brevet med posten – som om der kun afgik postdiligence en gang om ugen!

Er brevet til ens allernærmeste, bør det være så personligt som muligt. Ligesom et kærestebrev modtages med større glæde, hvis det fortæller om kærligheden til den elskede, end hvis det handler om et biografstykke, sådan vinder ethvert brev i værdi, dersom brevsriveren deri har evnet at udtrykke sine tanker og følelser

og ikke blot har aflagt rapport om døgnet flygtige begivenheder.

Man skal spørge sig selv, inden man begynder brevet: Hvad er det, der optager mine tanker i forholdet til dette menneske. Og det skal man gøre rede for, ærligt og enkelt. Ikke en hel masse sproglig blomster af den slags, som løber lettest i pennen. Selv om de ikke er ment som fraser, kan de virke på læseren som fraser.

Et personligt brev skal ikke nødvendigvis være en beretning om noget, der sker i bogstavelig forstand. Dets indhold bliver ikke mindre værd for læseren, hvis man kan fortælle, hvad der bevæger en selv. For nok er det spændende at høre oplevelser berettet, men det mest forløsende er alligevel at blive delagtiggjort i brevsriverens menneskelige problemer.

Skriver man til mennesker, man kun kender lidt, må man gøre sig særlig umage, da brevet i så fald vil virke som en præsentation af en selv. Det bør affattes i en venlig, men ikke for familær tone, og kun omhandle det, som vedkommer modtageren. Inden afsendelsen vil det være klogt at læse brevet kritisk igen, for at sikre sig, at det lyder, som man havde tænkt sig det. Der skal så lidt til at ændre tonen i et brev.

I alle ikke-private breve: ansøgninger, forretningsbreve, skrivelser til myndigheder osv. gælder det først og fremmest om straks at gå til sagen og stadig holde sig til den. Udtryk Dem så kort og klart som overhovedet muligt og giv eventuelt brevet en orienterende overskrift, f. eks. *vedr. annonce i ...* eller *ang. opsigelse af medlemskab i ...*

Og til sidst en gylden regel, som gælder for alle arter af breve: skriv så det kan læses, ellers har De svedt omsonst for indholdet.

Forlang Det Bedste Brugsen har det..

BABYGARN

blødt og lækkert som noget...

PRINSESSEGARN

ideelt til sengetrøje og barnebluse.

GOBELIN O

til sweater, cardigan og sokker...

GOBELIN P

til alt, hvor slidstyrke tæller...

GOBELIN M

f. eks. til arbejdssocker...

SWEATERGARN

kraftigt, slidstærkt garn til dagligtingene...

HJERTE-CREPE

-det dejligste garn af den lækreste uld, man kan ønske sig - velegnet til alt, hvad der skal være lækkert.

HJERTE-CREPE filtrer ikke, det fnugger ikke, og crepe-tvindingen giver en meget smuk virkning i det færdige arbejde... HJERTE-CREPE er kort sagt et rigtigt ønskegarn, som tilmed fås i 21 skønne farver.

BRUGSEN

Deres egen forretning

En kop bliver til

PORCELÆNET blev opfundet i Kina omkring år 900. Først 800 år senere nåede det til Europa, hvor den første porcelænsfabrik oprettedes i Meissen i 1720.

Det først fremstillede porcelæn var præget af barokkens overdådigt svulmende og pompøse stil. Med rokokoen kopieredes den kinesiske, kokette, yndefuldt svajende linie. Fra denne tid stammer servicerne med de kunsthåndværksreliefarbejder og porcelænsgrupperne, der fremstiller idylliske bondescener og er smykket med kniplingsdekorationer. Empiretiden genopliver den klassiske enkle form, dog med rige udsmykninger. Kander og vaser er ofte pyntet med malerier udført i farvede glasurer, og der spares ikke på guldet. I vor tid er dekorationerne blevet stærkt forenklet, og den rene og hensigtsmæssige form er sat i højsædet.

Porcelæn fremstilles af kaolin, den reneste lerart, der findes, blandet med kvarts og feldspat. Af denne hvide, dejagtige masse støbes hankene i vandsugende gipsforme, mens selve koppen drejes, først i hånden, siden i gipsforme. Når formen har stået nogle timer, har gipsen suget så meget vand ud af massen, at indholdet let kan tages ud. Hanken påfæstnes ved hjælp af opblødt porcelænsmasse.

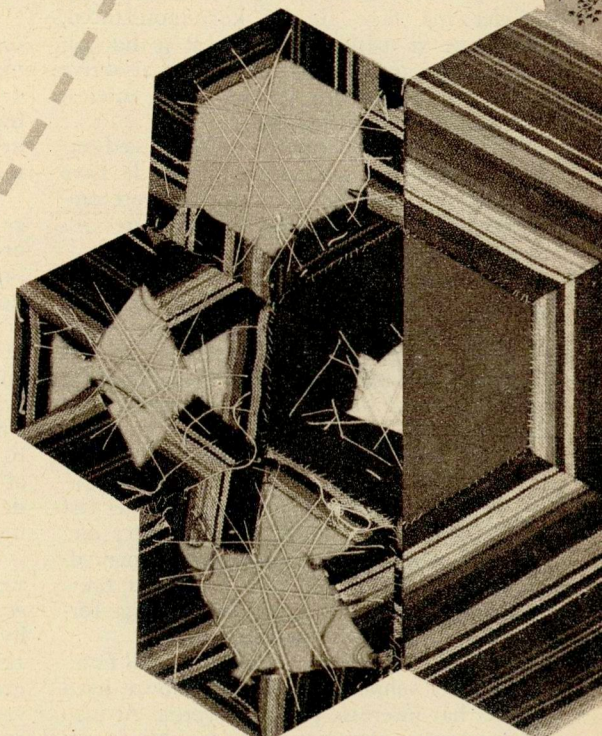
Når kopperne er tørret, anbringes de i „kapsler“ og forbrændes, hvorved de får en sådan styrke, at de kan dekoreres og forsynes med glasur. Foretages dekorationen

Et sekskantet kludetæppe

HAR DE en righoldig kludepose og tid og tålmodighed tilovers, skulle De prøve at lave et smukt kludetæppe eller en morsom pude. Lettest er det at sammensætte det af lutter firkanter, men kønnet bliver det med sekskanter.

Klip en stor bunke sekskanter ud i pap, 6 cm i tværmål ligesom figuren her. Spænd en tøjstump fast om papstykket og rid den sammen på bagsiden med store sting. Først betrækkes „øjet“ i midten og derpå de seks papstykker, der skal danne „stjernen“ udenom. Disse seks beklædes med samme stof og sys fast på øjelappen med små sting på vrangen.

Længst til venstre en fornem sadelmager-figur, udført i Meissen-porcelæn af dr. J. Kändler ca. 1750. Den høje kande med låget er ligeledes et Meissen-arbejde fra samme tid, medens den lave stilrene mælkekande er udført i 1930 af Bing & Grøndahl efter tegning af Ebbe Sadolin.

den høje temperatur, den efterfølgende blankbrænding kræver, nemlig en 1400 grader. Overglasur-dekorationer, som kræver en tredje brænding, kommer til at stå i svagt relief, får mindre glans og slides lettere af.

Når den danske porcelænsindustri har placeret sig så smukt ude i verden, skyldes det især dens højt udviklede underglasur-teknik.

Både porcelæn og fajance er former for keramik. Forskellen er, at fajance har porøs, mens porcelæn har tæt „skærv“. Det sikreste kendetegn for porcelæn er dog dets gennemsigthed: løfter man en tynd porcelænskop op mod lyset, kan man se skyggen af en finger igennem.

Skal De have svedskegrød?

Tørret frugt er nem og sund mad, men engang imellem kniber det måske med at huske at sætte den i blød, før den skal bruges. Derfor er den californiske tørrede frugt i guld- og sølvpakkerne rar at have ved hånden. Den er nemlig *forbehandlet*, så den ikke behøver at udblødes, men kan sættes direkte over at koge. Til 200 g frugt beregner De $\frac{1}{2}$ – $\frac{3}{4}$ l vand, og kogetiden er 30–40 minutter.

Når De skærer i pelsværk

skal De først på bagsiden tegne en kridtstreg, hvorefter De skal skære. Hold pelsværket op fra bordet, mens De skærer, at ikke hårene skal blive skåret over. Har De en rest pelsværk, der er for lille til det, den skal bruges til, kan De strække den ved at fugte bagsiden af skindet og spænde det ud over et brædt, til det er tørt.

SPØRGSMÅL TIL EFTERTANKE

på dette tidspunkt, kaldes det underglasur. Underglasur-dekorationer er de smukkeste og mest holdbare, men kun få farver tåler

Hver yderlap skal til at begynde med kun sys fast på en af de seks sider, nemlig den, der vender ind mod „øjet“. Først når øjet er indrammet af seks sømme, kan det midterste papstykke tages ud. Derefter er det let at sy de små tværsømme fast, hvor de forskellige tøjstykker ligger op til hinanden. Tag aldrig papstykkerne ud, før hver lap er syet fast til andre lapper på alle sider.

Det er vigtigt, at de tøjrester, som anvendes til kludetæppet, ikke er slidte og forjaskede, da tæppet ellers alt for hurtigt vil gå itu. Bedst er det udelukkende at anvende godt bomuldstøj. Det er uheldigt at blande med silke, og uld og fløjel bør undgås. Hvad farverne angår, er det smukt at have mange lapper i en enkel rolig farve. Blander man blomstret, stribet og ternet mellem hinanden, bliver mønstret let for spraglet og uroligt.

Interesserer De Dem for Deres mands arbejde? Lader De ham aldrig mærke, at De synes han tjener for lidt? Har De et godt forhold til hans familie?

Plager De ham aldrig med huslige bekymringer og ærgrelser? Er hjemmet så hyggeligt og pænt, som forholdene nu tillader? Er de gennemført proper med Deres person og velsoigneret – også ved morgenbordet?

Er Deres påklædning så fiks og moderne, som økonomien tillader? Udspreder De en hyggelig og munter atmosfære? Husker De, at en mand trænger lige så meget til påskønnelse som en kvinde?

Føler De Dem forurettet, hvis han af og til går ud alene eller med en god ven? Kan De se stort på en lidt sårende bemærkning sagt i et op-hidset øjeblik? Kan De – når det gælder bagateller – overvinde Dem til at lade Deres mand få ret, selv om De ved, han har uret?

Bruger De Deres mand som busse-

mand over for børnene: I kan bare vente, til far kommer hjem! Kan De i selskab lade Deres mand fortælle en historie til ende uden at afbryde eller rette ham? Lader De gerne Deres mand vente et kvarter på Dem, når De skal ud sammen?

Stafet

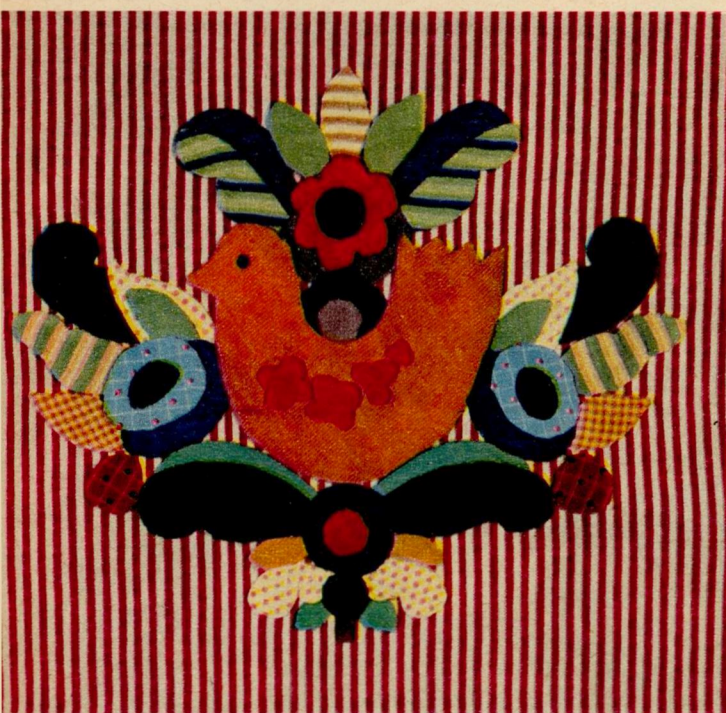
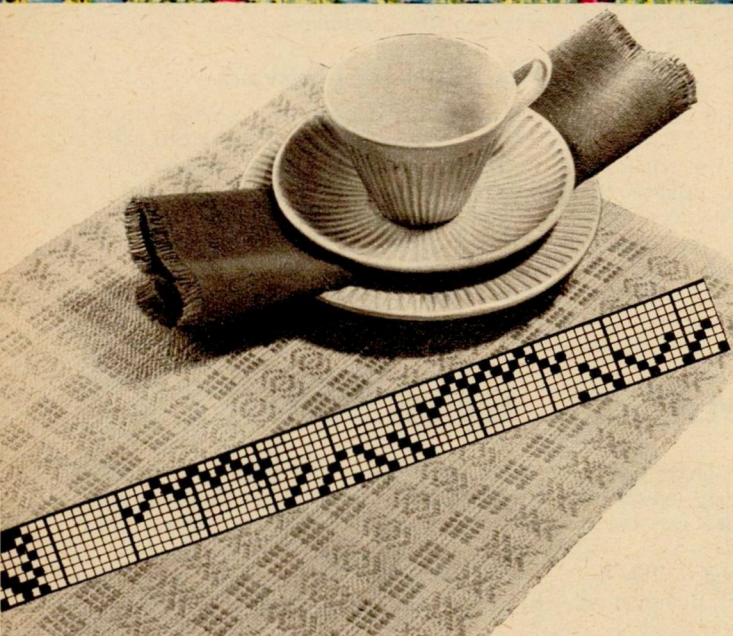
Børnestrempen der holder

ET KVALITETSPRODUKT FRA

En dejlig

VÆVEBOG

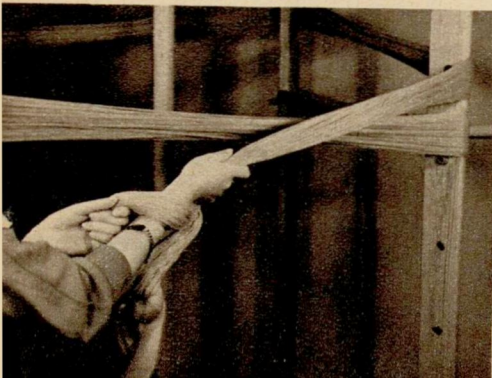

Hvor skal man begynde, og hvor skal man ende, når man gerne vil fortælle om den dejlige vævebog, som formanden for Dansk Vævelaug, fru *Paulli Andersen* har skrevet og fået udgivet på Det danske Forlag. Den bærer helt titlen *Vævebogen* og gør det med rette. Siden Jenny la Cour og Johanne Sigumfeldt for mere end fyrré år siden udsendte deres bog om vævning, er der på dansk kun kommet små bøger, der behandler spredte områder indenfor håndvævningen. Denne er en stor bog og giver en meget indgående behandling af alle de emner, der knytter sig til vævning. Først behandles materialerne: ulden, bomulden, silken og kunststofferne, så man lærer deres egenskaber og behandling at kende. Og det er jo intet mindre end en forudsætning for at få et godt resultat, at den, der væver, har et virkeligt materialekendskab. Derefter bliver redskaberne gennemgået systematisk, så man i dette afsnit får alt, hvad man har brug for at vide om trendbord, kamme, søller og de mange forskellige vævetyper. I det tredje hovedafsnit føres man ind i væveteorien, får indblik i de forskellige bindinger, og endelig bringes en række væveopskrifter. Bogen er illustreret, så det er en fryd. For det første er den trykt så smukt, at illustrationerne rigtig kommer til deres ret, og for det andet er der så mange af dem, at de hele tiden underbygger teksten. Der er både fotografier og tegninger og dejlige farveplancher.

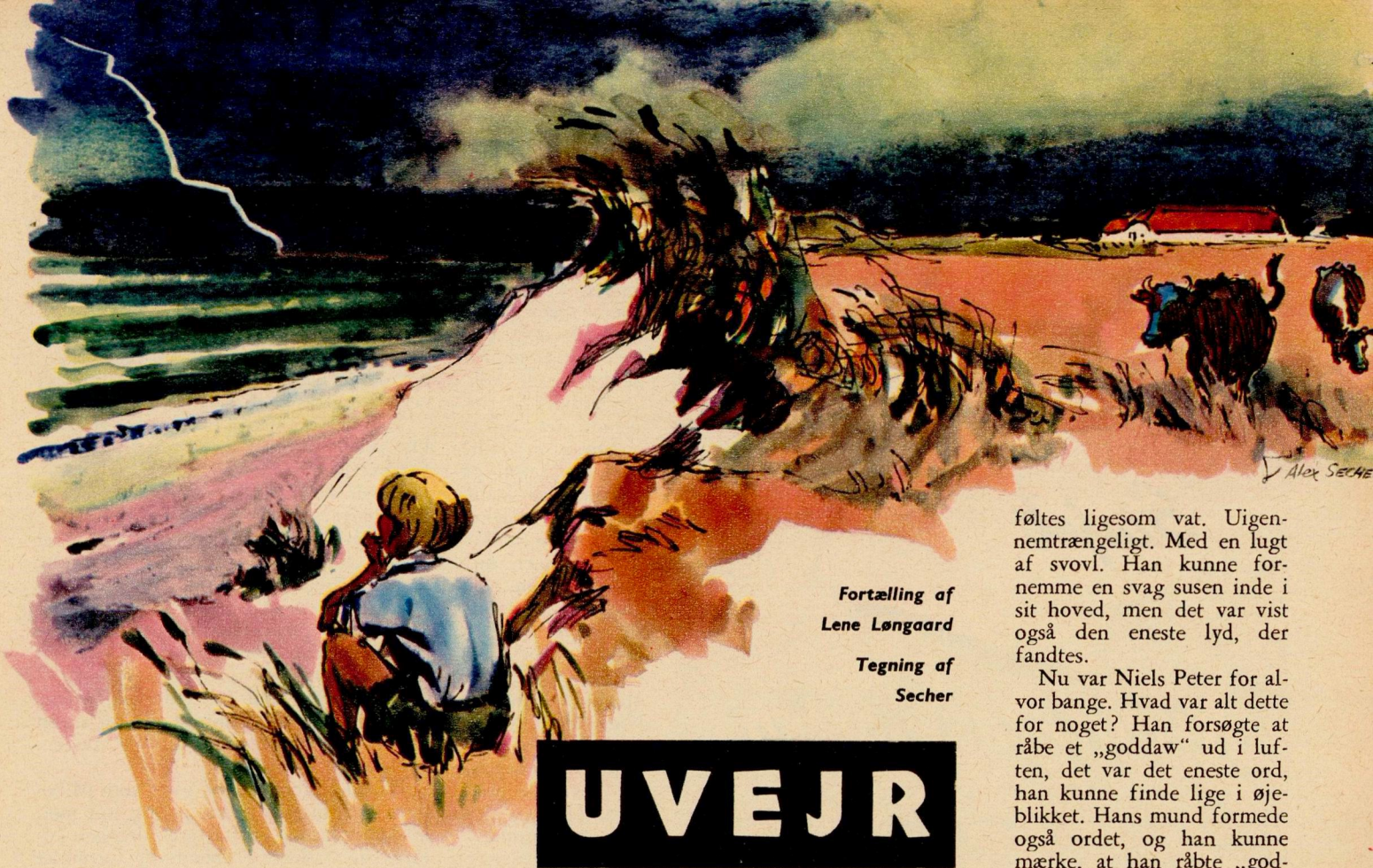
Det er en ejendommelig oplevelse midt i en tid, der på næsten alle måder præges af mekanisering, pludselig at sidde med dette dejlige værk om håndvævning. Naturligvis kan man spørge om hensigtsmæssigheden ved i vor plastic- og maskintid at udgive en bog om håndvævning. Er det ikke reaktionært selv at sætte sig hen og fremstille stoffer, når maskinerne gør det meget hurtigere og i de fleste tilfælde billigere? Svaret må blive et nej! I håndvævningen er kontakten mellem vævnings forskellige faser stadig tilstede, og derfor skabes i mange tilfælde stoffer af den mønsterform og harmoni i materiale og udførelse, der tiltaler et kvalitetskrævende menneske, og for tekstilindustrien er håndvævningen en stadig spore, idet den gennem håndvævningen udsættes for en sund konkurrence. Tekstilforståelse er et udtryk for kultur, og gennem det stadige arbejde med garn og ved at eksperimentere og aldrig gå på akkord, er alle, der arbejder med håndvævning – enten det er lidt eller meget – med til at udbygge dansk kultur.

HJ

Øverst på siden ses en gengivelse af bogens omslag, der danner mønstret på en pude. Derunder en lunchserviet i naturfarvet hør. Tegningen til søllemønstret ses indfældet i billedet. Det røde-hvide stykke er et applikationsarbejde, fremstillet udelukkende af håndvævede bomuldsstoffer. I billedrækken nederst på siden ses tre led i vævningen. Til venstre kejsning: Skellet er plukket op og er ved at blive lagt på skelstokkene. I midten forkamning: Den sammenhæklede trend er lagt på bordet. Til højre sølning: Bag et tilpas antal søller holder venstre hånd et bundt tråde.

Fortælling af
Lene Løngaard

Tegning af
Secher

UVEJR

UDE I horisonten trak en mur af blåsorte skyer op. Solen brændte med en næsten feberagtig glød lige over skyranden og fik hele det vestlige himmelhvelv til at stå i brand. Nedenunder gik havet i lange mørke dønninger, endnu roligt, men ulmende af kræfter.

Niels Peter sad på en klittop og betragtede uvejrets komme. Snart ville himmel og hav stå i eet. Han talte lynene og lyttede til den fjerne rumlen, der for hvert minut kom nærmere. Det var spændende, men egentlig også en smule uhyggeligt at se på. Niels Peter kradsede sig eftertænksom på benene. Der var jo det med lynene, at de kunne slå mennesker og dyr ihjel og stikke ild på husene. Ligesom dengang det brændte hos Niels Post, og en so og alle hendes grise indebrændte. Føj, hvor det lugtede...

Torden var ikke så farligt. Det var bare Tor, der kørte hen over himlen med sine gedebukke. Det havde læreren fortalt. Men Niels var nu ikke helt sikker på, at han troede ham. Ganske vist kunne et jernbeslået vognhjul slå gnister på landevejens skærver – men på de bløde skyer? Næh, den var nok ikke helt sikker!

Et langtrukket kobrøl bragte Niels Peter brat tilbage til jorden igen. Køerne! Dem havde han næsten glemt. De travede nervøst rundt mellem hinanden, slog ud efter hinanden og virrede hovederne fri af fluer. De vejrede uvejret med fugtige muler, og halerne gik som møllevinger.

Niels Peter var på benene i et spring.

Han havde slet ikke set, at solen var forsvundet. Luften var stille og tung. Uvejret måtte være lige herover, og det gjaldt om at skynde sig. Han løb ind over klitterne med marehalmens piskende om benene. Een af køerne stod lidt borte fra flokken og trådte en trippende runddans af nervøsitet.

Niels Peter besluttede at hente den først. Koen kom ham villigt imøde, og han havde netop fået tag i dens hovedtøj, da lynet slog ned.

Bagefter erindrede han kun en svag susen i luften, et kraftigt slag i hovedet – og så et drønende brag.

Da han atter kom til sig selv, lå han i sandet, medens koen forsigtigt trippede rundt om ham. Tøjret holdt han endnu i sin hånd. Ør og forstumlet rejste han sig. Der var tilsyneladende ikke noget i vejen med arme og ben. Han kunne også se, selv om det gjorde ondt i hovedet, bare han forsøgte at dreje det lidt.

Men han havde en underlig fornemmelse af, at der alligevel var noget galt med ham. Han kiggede sig forsigtigt om. Foran ham lå havet. Nu var det ikke længere et roligt, mørkt vand, men en hvidtoppet, kogende heksekedel. Over ham flaksede lynene som blændende siksakstriber mod de tykke, sorte skyer. Og tordenen...

Nej, den gjorde slet ikke! Den sagde slet ingenting! Og det var der heller ikke noget andet, der gjorde!

Hele verden var et dødt rum. Luften

føltes ligesom vat. Uigennemtrængeligt. Med en lugt af svovl. Han kunne fornemme en svag susen inde i sit hoved, men det var vist også den eneste lyd, der fandtes.

Nu var Niels Peter for alvor bange. Hvad var alt dette for noget? Han forsøgte at råbe et „goddaw“ ud i luften, det var det eneste ord, han kunne finde lige i øjeblikket. Hans mund formodede også ordet, og han kunne mærke, at han råbte „goddaw“, men han kunne ikke selv høre det.

... Niels Peter ville hjem. Han slap kotøjret, vendte sig – og stod ansigt til ansigt med en ny katastrofe:

Alle køerne stod inde i sognefogedens rugmark!

Niels Peter blev for alvor hed om ørene. Han satte i lange spring gennem sandet op mod marken, mens han af gammel vane skreg: – Stå, I høveder!

Han vidste, at han havde råbt ordene, og alligevel kunne han ikke selv høre dem. Og pludselig gik det op for ham, hvad der var galt.

Han var blevet døv. Stokdøv!

Opdagelsen kom som et nyt chok for ham. Et øjeblik var han lige ved at opgive det hele og bare smide sig ned. Men så fik han øje på køerne, der bissede rundt i kornet med højt løftede haler. Pligtfølelsen gjorde det af med den panik, der var ved at kvæle ham. For af alle mennesker på jorden, var sognefogeden den, han frygtede mest. Niels Peter var ikke den eneste knægt i sognet, der havde fået hans knortekæp at smage, og havde man bare een gang stået overfor den store mand, glemte man det ikke igen.

Og nu løb Niels Peters køer og jekkede sognefogedens rugmark flad. Følgerne var uoverskuelige. Tårerne løb omkap med Niels Peters ben. Åh, for en skam! Hvad ville far sige? Det var et spørgsmål, hvem der ville slå hårdest, far eller sognefogeden?

Nu var Niels Peter inde hos sine køer. Flæbende hoppede han rundt i rugen efter

Kr. 28.50

Stafet

**Kvalitetsskjorten
for Dem**

ET KVALITETSPRODUKT FRA

bæsterne, som var sanseløse af skræk. Ingen af dem lod sig fange, og flokken var efterhånden splittet over hele den store mark, der så ud, som om en skypumpe havde pløjet den op.

Lige med eet kom regnen. Ikke begyndende langsomt med nogle dråber. Nej, det var, som om der blev lukket op for en sluse, og alle himlens skyer væltede deres indhold nedover Niels Peter og hans kør. Et voldsomt lyn blitzede i det samme henover himlen, og som på tælling sprang alle køerne i retning af sognefogedens gård. Her stimlede de sammen i ladeporten.

ben betragtede han Niels Peter, der stod og trykkede sig ind i koflokken. Så åbnede og lukkede han munden.

Uden at sige noget!

Niels Peter fik tid til at undre sig. Nu åbnede sognefogeden igen sit store gab, gjorde nogle voldsomme bevægelser med kindbenene, spyttede og gestikulerede.

Men allsammen uden der var en lyd at høre.

Og så huskede Niels Peter pludselig, at han jo var blevet døv! Han var blevet døv! Ligesom Tørve-Petras den ældste. Ham, der ikke kunne være med til noget som helst, ikke engang gå i skole, og der-

I porten lod kreaturerne sig villigt indfange, Niels Peter slog et reb gennem alle hovedtøjerne, medens han skævede over gårdspladsen mod stuehusets køkkenvinduer. Der gloede sognefogedens blå-røde fjæs frem over de broderede køk-kengardiner. Så forsvandt det, og et øjeblik efter trådte manden frem på trappestenen, stampende for at komme rigtigt i træsko-støvlerne. Et øjeblik stod han, som om han betænkte sig, før han ville gå over pladsen i den øsende regn. Det øjeblik benyttede Niels Peter til at konstatere, at sognefogeden ikke havde knortekæppen med. Det var dog altid et lyspunkt.

Sognefogedens store skikkelse formørkede portåbningen. På skrævende

for var så dum! Niels Peter havde så tit selv været med til at drille Tørve-Petras dreng. Det skulle han aldrig, aldrig gøre mere. Hvis altså bare, at han selv måtte slippe for at være døv. „Kære, go'e Vorherre,“ Niels Peter bad lydløst for sin hørelse, mens sognefogeden hvædede al sin skrå ned over ham.

– Så swar, knæjt! Nu var sognefogedens tålmodighed snart ved at være slut. Men Niels Peter blev ham af gode grunde svar skyldig. Den store mand blev rødere og rødere i ansigtet, han snappede efter vejret, og hans kæft maledes som en kværn.

Men der var stadig ikke en lyd at høre. Det så egentlig helt skægt ud. Niels Peter var nærvædet at smile.

Havde han virkelig gjort det? *Havde* han smilet?

Sognefogeden stoppede brat op, så et øjeblik forbløffet på drengen, så trådte han et skridt nærmere, tog godt sigte – og langede så en ørefigen ud. Den sendte Niels Peter et par meter henad de toppede brosten, medens køerne ruskede i hver sin ende af rebet.

Niels Peter kom fortumlet på benene og nåede netop op i oprejst stilling, da en ny øretæve sendte ham tilbage mellem køerne.

Da Niels Peter denne gang kom på benene, var sognefogeden på vej ind mod køkkenet igen. I en fart greb drengen koftøjret og traskede flæbende og fortumlet om husgavlen med sine kør.

Hjem! Bare hjem og få den næste omgang overstået med det samme.

Men endnu var Niels Peters trængsler der på stedet ikke helt udstået. Et vindue i gavlen blev revet op.

– Ka' du så si etter å' kom u', ellers ska' A skisme lett' dæ!

Niels Peter standsede brat op og stirrede forundret på sognefogeden.

Jamen, han ... han kunne jo høre igen!

– Hwa' hulen glaner do etter? brølede sognefogeden edderspændt af raseri. – A ska' ...!

Men det var slet ikke nødvendigt. Niels Peter jog med sine kør ned mod markvejen, medens det jublede i ham.

– A ka' hør'. A ka' hør' ...

- bestil **markfrø** fra FDB nu ...
i **Brugsen**

Brug frø fra
FDB af **DLFs** avl, det giver
de bedste muligheder
for en god og
tilfredsstillende høst

DLF - LHF og FDB
i samarbejde om
levering af markfrø

Denne bygning - cyklestefabrikken i Kås - rummer håbet og mulighederne for at komme arbejdsløshed til livs blandt de 400 ledige arbejdsmænd, som slås med tidernes ugunst i Jetsmark kommune i Nord-jylland.

HVEM VIL BYGGE FABRIK I JETSMARK?

ARBEJDSLØSHED, det ord har ikke den samme uhyggelige klang som i tredivernes begyndelse, da det red landets industrivirksomheder som en mare.

Selvfølgelig kender man til arbejdsløshed, særlig i sæsonfagene, men i sin nuværende skikkelse betragtes arbejdsløshed nærmest som en normal foreteelse - et uundgåeligt onde.

Alligevel findes der steder i Danmark, hvor arbejdsløshed ikke er en slags spildprocent i samfundsmaskineriet, men hvor mangelen på arbejde hviler som et knugende tryk over det daglige liv. Disse steder findes især i Jylland, placeret på de såkaldte arbejdsløhedsoer. Årsagen til deres opståen er tidligere omtalt her i bladet. Spørgsmålet er nu: - Hvad kan man gøre for at komme ud af miseren?

Samvirke har aflagt besøg i en af de arbejdsløshedsramte kommuner, netop som den oplevede en glædelig begivenhed: Jetsmark kommunes nyste og eneste fabrik gik i arbejde. En halv snes mand i arbejdstøj med værktøj i tasken og madpakken i lommen gjorde deres entre i porten til en bygning i udkanten af landsbyen Kås nordvest for Ålborg, og kort efter forkyndte dunderen af maskiner og røg fra skorstenen, at lang tids bestræbelser for at skaffe nye arbejdsmuligheder var kronet med held. Fabrikken arbejdede.

En lille ubetydelighed, målt på samfundet i sin helhed. Men for denne lokalitet et stort skridt fremad. Og dog alligevel ikke nok. I byen og i kommunens landsområde går der mindst 200 mand arbejdsløse, folk, der har næverne siddende rigtigt på skaffet, men som ikke ved, hvad de skal bruge tiden til.

Jetsmark kommune er Danmarks „arbejdsløhedso nr. 1“. Kommunens 4800 indbyggere har arbejdsløhedens spøgelse helt inde på livet, intet andet sted i Dan-

Den nye virksomhed - Jetsmarks eneste - aftager i første omgang 6-7 af kommunens mange arbejdsløse. Her bliver en af de nyantagne arbejdere sat ind i en pudsemaskines finesser.

mark er mangelen på arbejde så koncentreret som her. I Jetsmark kommune lever familier med adskillige børn for 83 kroner om ugen, og den lokale formand for Dansk Arbejdsmands Forbund, Alfred Søborg, er indehaver af den triste rekord, at han hvert år udbetaler 1,5 mill. kr. i understøttelse til sine ca. 500 medlemmer.

- Hidtil har situationen været helt håbløs i Jetsmark kommune, siger Alfred Søborg. Hovederhvervet er stadigvæk understøttelse, og alt for mange hjem er ribbet. Der findes simpelthen ikke arbejde til vore mange medlemmer. Ca. 400 mand er såkaldt „langtidsledige“, den store tørvefabrikation er næsten indstillet, og landbrugene i kommunen er ikke større, end ejeren næsten hele året selv kan klare driften. Når et par af vore folk endelig får lidt arbejde, kan de ofte komme ud for at måtte cykle 30 km bort for at nå frem til jobbet. Men det meste af tiden går de ledige - og rent bortset fra, hvad dette medfører for arbejdsduelige mennesker og deres økonomi, kan enhver sætte sig ind i, hvorledes denne tilværelse præger en families liv.

Men nu har Jetsmark kommune fået sig en fabrik. Gennem regeringens støttelov

for udvikling af industrivirksomheder i de hårdt arbejdsløshedsramte områder og efter meget besværlige drøftelser, er en Ålborg-fabrikant begyndt at fabrikere stel til cykler, knallerter og sækkedragter i et tidligere autoværksted i udkanten af Kås. Når fabrikken, som blev åbnet for kort tid siden, er oppe på fuld produktion, vil den beskæftige 20 mand, og en fabrik for formfinér, som ventes oprettet i årets løb, vil kunne aftage yderligere 10 mand.

30 mand i arbejde af en gennemsnitlig ledighed i sommermånederne på 150 arbejdsmænd - det er ikke meget, men det er en begyndelse til afhjælpning af den kroniske nød-tilstand, som hersker i den lille kommune.

- Hvorfor flytter de arbejdsløse ikke bort fra Jetsmark kommune, kunne man spørge.

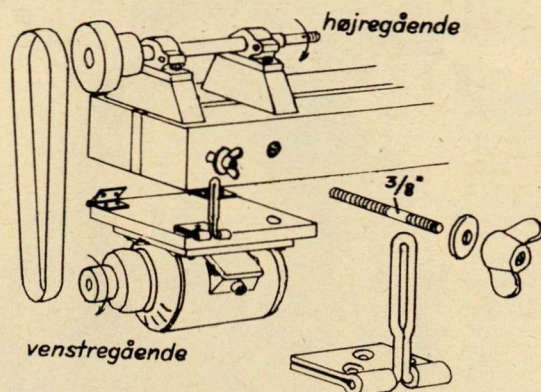
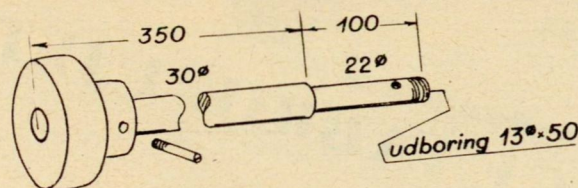
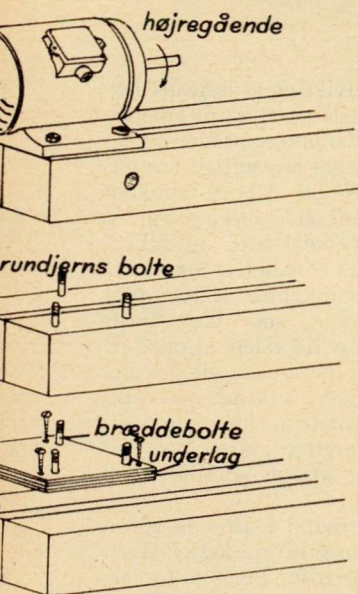
Forholdet er det, at tilflytningen til Jetsmark kommune var meget stor i årene før og under sidste verdenskrig, hvor de store tørve-moser gav rigelig og varig beskæftigelse til de mange

hænder. Folk slog sig ned, lejede sig ind i kommunens beboelsesejendomme og huse, men med den nu herskende bolig-nød er der vel intet at sige til, at man ikke er alt for ivrige efter at opgive det „tag over hovedet“, som man nu engang har skaffet sig. Eet forsøg med en flytning har der dog været gjort, idet 15 Jetsmark-familier for et par år siden overflyttedes til Ballerup ved København, hvor de var garanteret arbejde og bolig. Forsøget faldt heldigt ud. Alle familierne faldt hurtigt til ro i de nye omgivelser, fik udmærket arbejde og nærer nu intet ønske om at flytte tilbage til de usikre forhold i Nord-jylland. Men forsøget har ikke kunnet gentages, fordi man ikke på forhånd har kunnet sikre eventuelle interesserede bolig andre steder i landet.

- Men folk behøver for så vidt heller ikke at flytte fra kommunen, siger man i Jetsmark kommunes nyoprettede erhvervsråd. Hvis vi blot kan få overtalt en række fabrikanter til at flytte deres virksomheder eller nye afdelinger til Jetsmark, skal det hele nok gå. Vi har arbejdskraften, pladsen og udmærkede transportmuligheder - og vore folk brænder efter at få lov til at bruge næverne på noget fornuftigt.

Hjemmets Teknik

Der kan være tale om to forskellige former for placering af motoren. Sidder den ovenpå vangerne, skal akslen gå højre om, sidder den underenden, skal akslen være venstregående. I det sidste tilfælde trækkes maskineriet gennem en ekstra aksel over vangerne.

DREJEBÆNKEN som metalboremaskine

VI ER nu så langt fremme med universalmaskinen, at fundamentet, skinnen og vangerne, som motoren skal hvile på, er færdige, og nu kan vi gå over til monteringen af motoren, hvis specifikationer vi omtale udførligt i sidste nummer af „Hjemmets Teknik“.

Der er to muligheder for anbringelse af motoren på vangerne, og begge ses på tegningen herover. I det ene tilfælde står motoren *ovenpå* vangerne, i det andet hænger den *underenden*. Montagen ovenpå er absolut den letteste, og her bruges en højregående motor, medens den underhængte skal være venstregående.

Den øverste motor er ret simpel at gøre fast. Den spændes simpelthen fast med 5/16 rundjernsbolte med langt gevind i den ene ende, og boltene skrues ned i 7 mm huller i vangerne. Pinolhøjden skal gerne være ca. 125 mm, dvs., at der fra centrum i akslen til vangerne skal være 125 mm. Hvis motoren ikke er høj nok, kan man evt. lægge et underlag under, f. eks. krydsfiner eller møbelplade. I så tilfælde kan hele fastspændingen ordnes med lange bræddebolte.

Den nederste motor er noget mere indviklet at gøre fast, men studer tegningen omhyggeligt. Motoren hænger i hængsler, og den trækker den overliggende aksel ved hjælp af en rem. Akslen bærer to skiver, således at man kan regulere omløbshastigheden, og motorens afstand fra skiverne reguleres gennem skyderen og vingemøtrikken på siden af vangerne.

Akslen skal være 450 mm lang og 30 mm tyk, og dens forende udformes nøjagtigt som akselforlænger, der var udførligt omtalt i sidste nummer.

Hvis motoren er meget stor og nødvendigvis skal blive stående på gulvet, anvender man en lang rem i tyndt, blødt læder for at undgå rystelser. Hvis motoren er af en sådan konstruktion, at ventilationshullerne ikke må vende nedad, må man lave sig en anordning, der forhindrer borestøv og savsmuld i at komme ind i de ædlere dele.

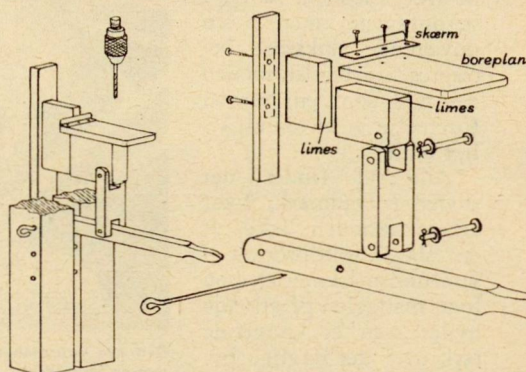
Når motoren sidder godt fast eller er i sikker forbindelse med den overliggende

aksel, er grundlaget for resten af maskineriet lagt, og så tager vi fat på tilbehøret.

Drejeanlæg og pinoldolk

Vi gør den komplette drejebænk færdig først, og vi skal bruge de dele, som er vist på tegningen øverst side 29. I øverste venstre hjørne ses selve drejeanlægget – det anlæg, som man støtter sine jern på, medens drejningen står på. Armen med anlægget er fremstillet af ret tilfældige jernstumper, som er nittet sammen, og anlæggets klods er forstærket med to lange skruer eller indlimede trædyveler i den ene ende. Dette forstærker klodsens ganske betydeligt, når man – efter at have forsynet klodsens med snit, spænder anlæggets arm fast ved hjælp af vingemøtrikken og bolten forrest. Hele klodsens holdes naturligvis fast mellem vangerne ved hjælp af en lang bolt, en fladjernsmøtrik og en vingeskrue bag en spændeskive af træ eller jern.

Pinoldokken – den „anden“ ende af

Sådan ser metalboreplanet ud. Planet bevæges op mod borepatronen ved hjælp af vægtstangen forned, og hele arrangementet glider mellem vangerne (til venstre). Når metalboremaskinen skal i arbejde, monteres tilbehøret på bænken, hvorefter hele arrangementet swings rundt, så motoren kommer i toppen.

drejebænken – fremstilles som vist i midten af tegningen. Materialet er hårdt træ, som udformes, slides op og forsynes med

små fiduser

Når man har limet ganske små ting sammen med celluloselim, vil man meget ofte have fået lim på knivspids, skruetrækker o. l. Den letteste måde at fjerne sporene på, er at holde en brændende tændstik til. Et øjeblik efter kan man tørre de sodede rester bort.

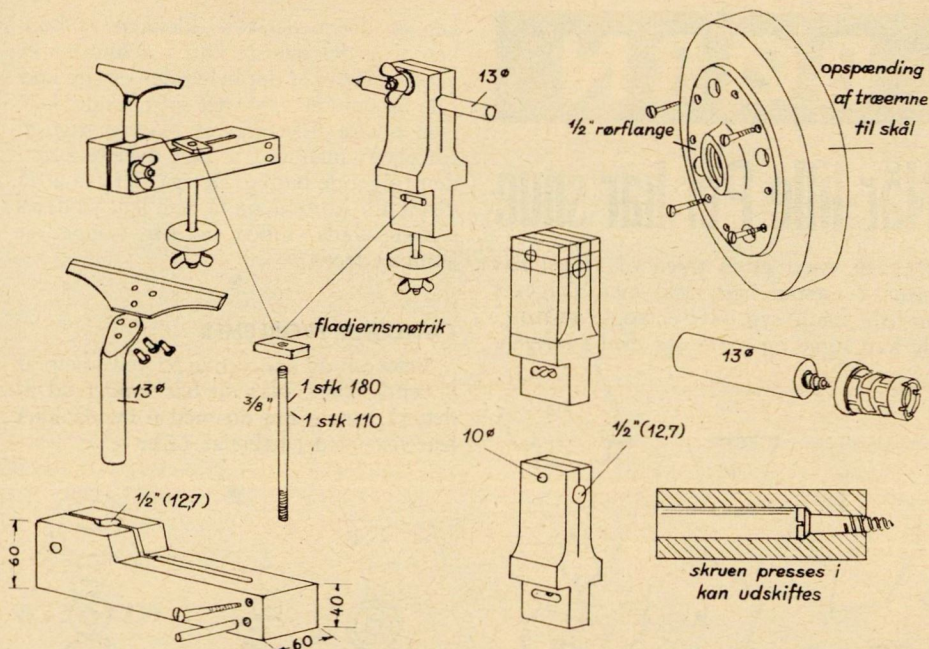
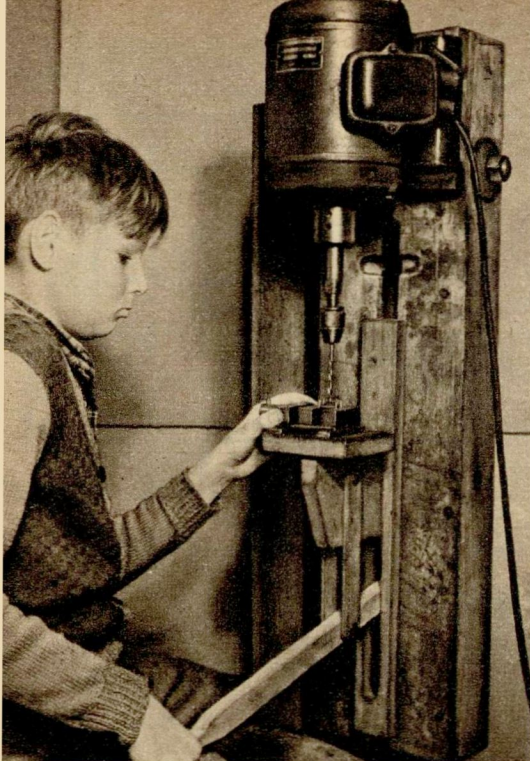
Hvis der skal loddes i nærheden af bly, kommer man meget let ud for, at spidsen af den varme loddekolbe får blyet til at smelte og arbejdet ødelægges. Ulempen undgås lettest ved med en pincet eller lignende at holde en tørt vådt vat mod blyet, medens det varme loddetin placeres på loddestedet.

Næste gang De anskaffer nye pensler, skulle De prøve at hænge dem i et linoliebad 24 timer, før de skal bruges. Penslerne er nemlig meget lettere at rense efter brugen, når de een gang har været grundigt gennemtrukket med olie. Men pas på, at hårene ikke rører bunden af oliedåsen.

Her er en virkelig smart lille fidus, som man kan få god brug for, når der skal sættes skruer ind på vanskeligt tilgængelige steder. Placer en stump papir over skruehovedet og pres ved hjælp af skruetrækkeren papiret

et hul i den nøjagtige, før omtalte pinol-højde. Pinolen er af jern, den spidises til og indsættes, og i dette tilfælde er fladjernsmøtrikken stemt op i klodsens bund, og hele dokken spændes fast mellem vangerne ganske som drejeanlægget.

Endelig kan man have brug for et par hjælperedskaber under drejningen, nemlig rørflangen øverst til højre og skruespidsen nederst til højre. Flangen forsynes med en række småhuller, så træ, som skal blive til f. eks. skåle eller remskiver, kan skrues forsvarligt fast. Skruespidsen er vældig handy, når man skal dreje småting, og så har den – i den her viste version – den fordel, at skruen kan udskiftes, når gevindet er blevet slidt.

Med denne drejebænk kan man klare en lang række opgaver, som man ellers ikke har nogen mulighed for at løse. Alle mulige træklodser kan let og elegant drejes ud i smukke faconer, og drejning er i det hele taget et morsomt arbejde, der i høj grad taler til udøverens fantasi.

Her er drejetilbehørets enkelte dele. De tre tegninger til venstre forestiller drejeanlægget, i midten vises fremstillingen af pinoldokken og helt til højre en rørflange til drejning af skåle, remskiver m. v. samt en skruespids til småting.

Men pas på ... Drejebænken er ikke noget ufarligt legetøj. Der er fart og kraft på akselen, og det er f. eks. meget tankeløst, hvis man har løsthængende slips på, når man arbejder ved drejeanlægget. Der kan ske forfærdelige ulykker, hvis de roterende dele griber fat i tøjet.

- og så borer vi i metal

Tilbehøret til metalboringen er en særdeles praktisk ting. Hvor ofte har man ikke brug for at kunne bore et hul helt præcist – og hvor ofte mislykkes det ikke – simpelthen fordi man ikke kan holde boremaskinen helt roligt.

Selve boretilbehøret på tegningen behøver ikke meget forklaring. Øverst har vi borepatronen med boret, som sidder fast på motoren, og når der skal bores, er det emnet, der flyttes op mod boret – ikke

omvendt. Bevægelsen sker ved hjælp af vægtstangen forneden, og klodserne glider mellem vangerne med styrelisten bagved. Hullerne til de små aksler må være tilstrækkeligt store til at forhindre friktion, og det samme gælder det yderste hul i vægtstangen, hvorigennem man stikker pløkken, som holder hele anlægget på plads. To-tre huller i vangerne udvider mulighederne for boringen, idet man derved kan klare ting af varierende størrelse.

På yderkanten af boreplanet sidder en lille skærm, lavet af ombukket metalplade og skruet fast. Denne skærm forhindrer borespåner i at falde ned mellem vangerne og få mekanismen til at kile sig fast.

Den nøjagtige måltagning hele vejen igennem er af den allerstørste betydning, og det er klogt at tænke konstruktion og fremgangsmåder grundigt igennem, før man tager skridt til at indkøbe materialer eller forarbejde disse.

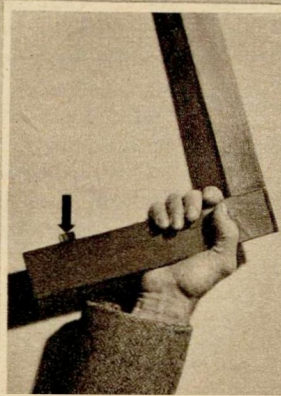
ned i skruens kær. Derved kommer skruen til at hænge fast på spidsen af skruestrækkeren, og derefter er det let at komme til f. eks. i et hjørne.

Det kan være praktisk at opbevare sit sandpapir i et gammelt gramfonpladealbum. Hver grov- eller finhed har sit eget rum, og det er let at overbevise sig om sandpapirets gradation gennem hullet midt i gramfonpladelommen.

En stor vinkel kan – som vist på billedet – forsynes med en lille tap i den

korte ende og derefter bruges som hovedlineal. Men det er naturligvis en forudsætning, at tappen fremstilles i samme tykkelse, som træet i vinkelens lange ende, og at de to flader sidder i samme højde, når linealen f. eks. lægges ind over et bord med den korte ende hvilende mod kanten.

Skal man rette et stykke ståltråd eller anden metaltråd ud, efter at det har været bøjet og bukket, er det et endeløst arbejde, hvis man forsøger at banke tråden ud med hammer. En række søm banket på linje ind i en klods er den rigtige trådreter. Tråden lægges ind og ud mellem sømmene og trækkes igennem med et raskt tag.

Lav en lille model

Hvis De synes, der er dunkle punkter under fremstillingen af universalmaskinen, skulle De prøve at lave en ganske lille model af den del, det måske kniber med at finde ud af. En lille model i pap, træ eller andre forhåndenværende materialer, letter ofte forståelsen således, at resultatet bliver rigtigt.

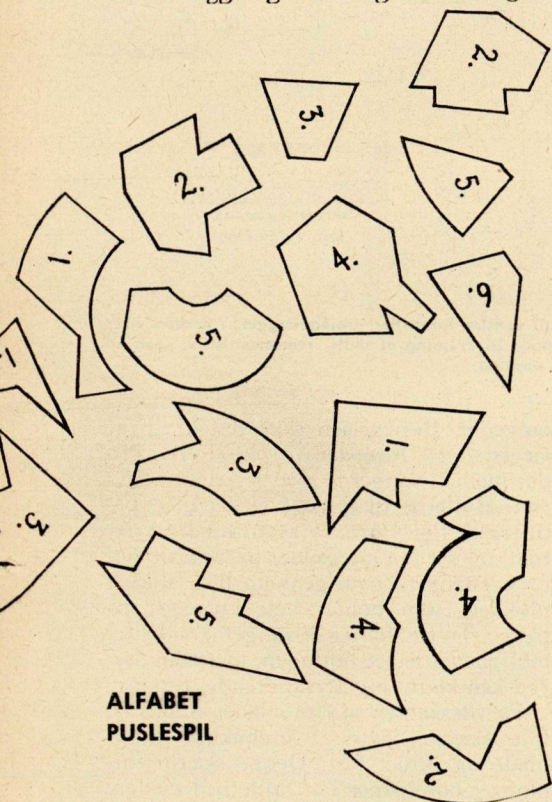
Og er De kørt helt træ, så send et par ord til „Hjemmets Teknik“, Samvirke, Njalsgade 15, København S og lad os se på sagen. Hvis De vedlægger svarporto, skal vi hurtigt klare problemerne for Dem.

BØRN

Når lille Per har snue

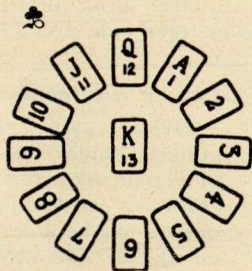
DET ER SVÆRT AT FÅ TIDEN TIL AT GÅ, NÅR MAN ER NÆSTEN HELT RASK, MEN ALLIGEVEL EN LILLE SMULE SYG. HER ER NOGLE SMÅTING, DU KAN LIGGE OG MORE DIG MED I SENGEN.

ALFABET PUSLESPIK

Tegn alle disse sære figurer af på et stykke papir – helst karton – og klip dem ud. Prøv derefter om du kan sætte dem sammen, sådan at stykkerne mærket 1 bliver til et A, mærket 2 til et B og mærket 3 til et C.

UR KABALEN

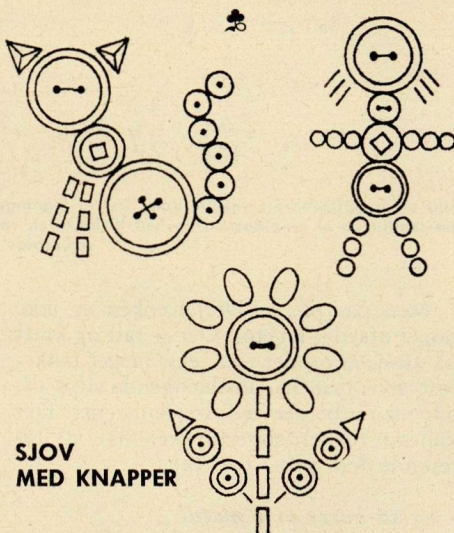
Bed mor om nogle kabalekort og en stor bakke. Kortene skal deles ud i 13 bunker med 4 kort i hver. Bunkerne anbringes med bagsiden opad i en rundkreds ligesom et ur. Es er første bunke, knægt 11. bunke, dronning 12., kongen 13. bunke, der lægges i midten af uret.

Begynd med at vende det øverste kort i midterbunken. Hvis det f. eks. er en 10'er,

lægges det nederst i „klokken 10-bunken“, og det øverste kort i denne bunke vendes, sådan at der hele tiden er fire kort i de 12 bunker. Hvis det sidst vendte kort i en bunke tilfældigt er placeret rigtigt, fortsætter man ved at tage øverste kort i den følgende bunke. Det gælder om at få vendt alle kortene og få dem lagt på deres rigtige plads, inden de fire konger er kommet frem.

TÆNDSTIK PROBLEMER

Prøv om du kan skrive 35 ved hjælp af 8 tændstikker. Når du har fundet ud af det, så forsøg om du med 6 tændstikker kan vise, at det halve af 11 er 6.

SJOV MED KNAPPER

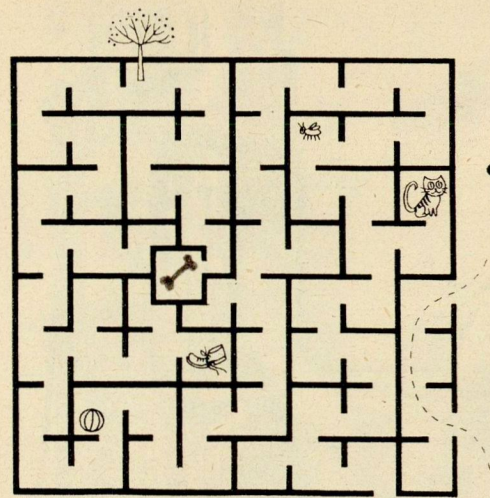
Hvis du må låne mors knapæske og et lille stykke stof, kan du more dig med at sy fine figurer af blomster eller dyr ligesom dem på tegningen her. Du kan også trække knapperne på en snor og lave kønne smykker.

LIGE OG ULIGE

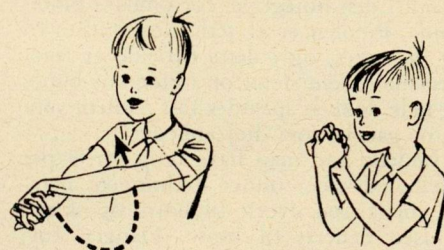
Bed en kammerat tage nogle mønter (evt. knapper) og holde dem i hånden, så du ikke kan se dem. Du tager også nogle i din hånd og siger så: „Nu lægger jeg mine sammen med dine, og hvis du havde et lige antal før, får du nu et ulige antal. Eller hvis du havde et ulige antal, får du nu et lige.“

Nu skal du høre, hvordan det går til: Du skal altid selv tage et ulige antal mønter. Hvis din kammerat også har et ulige antal, vil de tilsammen give et lige antal. Hvis han derimod har et lige antal, vil sammenlægningen altid give et ulige antal.

HJÆLP VOVSEN

Stakkels vovse er helt forvirret. Der er et dejligt kødben til ham midt inde i tegningen, men han kan ikke finde derind. Hjælp ham. Du skal starte ved pilen.

VRİKKE FINGRE

Bed din lillebror folde fingrene ligesom drengen her på tegningen. Peg så på en af hans fingre (uden at røre den) og bed ham vrikke frem og tilbage med den. Det er svært at få den rigtige finger til at gøre det. Bagefter er det din tur.

Onkel Erik.

Hvad lavede damerne?

Den rigtige løsning på opgaven i nummeret fra den 15. november var:

1 manicuredame, 2 tandlæge, 3 gartner, 4 lærerinde, 5 malerinde, 6 læge, 7 barneplejerske, 8 biografkontrolleuse, 9 sygeplejerske.

Lodtrækningen gjaldt 10 spændende bøger, og de blev vundet af:

Dagny Jørgensen, Blangslev pr. Lov. Rachel Damsgård, Ø. Ruby, Fjaltning. Lisbeth Svane Knudsen, Sønderengen 139, Søborg. Mogens Bak, Bispeparken 3, NV. Vivi Larsen, Tagensvej 60, N. Mogens Høier, Tyge Brahesvej 24, Ålborg. Tyge R. Kristensen, Vrejlevej 17, Vrå, Vendsyssel. Birthe Mortensen, Godthåbsvej 55, Holbæk. Lars Pedersen, Skørping. Niels Jensen, Klørvænget 23, Nakskov.

KUNNE DU tænke dig at have en krokodille gående løs i stuen hjemme hos dig? I et københavnsk hjem findes virkelig et sådant „husdyr“, men skikken vil nok ikke brede sig. Der findes imidlertid mange andre dyr, du kan holde – også selvom du bor i en ejendom, hvor husdyr er forbudt.

Om sommeren har du sikkert tit fanget salamandre og taget hjem i et syltetøjsglas. Det er vældig spændende, men glæden er som regel kort. Langt større fornøjelse kan du få af et rigtigt akvarium med tropefisk, og det behøver ikke blive en alt for kostbar hobby for dig. Der findes ganske vist fine akvarier til flere hundrede kroner, men du kan klare dig med et til en snes kroner eller så. Man regner gerne 3 liter vand pr. fisk, hvis det er små

HVILKE HUSDYR PASSER TIL MIG?

fisk indtil 4 cm, og hvis akvariet står lyst og har en god beplantning.

Når du har fået akvariet hjem sammen med et passende antal vandplanter, der er nødvendige for at give fiskene ilt, skal akvariet skylles godt rent og glasset pudses. Så må du sørge for bundlaget: bedst er en blanding af lige dele strandsand og groft strandgrus, som også skal skylles rent i en forfærdelig masse hold vand, inden det lægges i bunden i 4–8 cm's højde. Akvariet fyldes halvt op med vand og planter og eventuelle sten anbringes, hvorpå akvariet fyldes helt op med vand og dækkes med en glasplade.

Da tropefisk kræver en stadig vandtemperatur på 20–24 grader, kommer du til at anskaffe enten en akvarielampe eller et el-varmelegeme – der findes forskellige typer at vælge imellem – samt et termometer. Til renholdelse af akvariet må du have en „hævert“, hvormed slam fra bundlaget suges op.

Hvad slags fisk du skal vælge, og hvilket foder de skal have, må du tale med specialforretningen om. Men hvis du virkelig skal have fornøjelse af denne hobby, er det allerbedst, om du straks anskaffer dig en af de mange bøger om emnet, der findes, der er nemlig meget mere, du bør vide, end vi her kan fortælle.

FUGLE

Men måske har du mere lyst til sel-skabsfugle. I så fald skal du købe enten

mågefinker, zebrafinker, undulater eller kanarier. De vil være nemmest at passe, og dem kan du godt få til at yngle, blot du kun har eet fuglepar i buret. Er du ikke interesseret i opdræt, kan du godt holde flere slags fugle i samme bur, blot buret er stort nok, og du vælger nogle arter, som kan enes. Sæt aldrig papegøjer eller undulater sammen med småfinker.

Vil du kun have en enkelt fugl, vil undulaten være morsomst for dig. Får du den, når den er en 5 uger gammel, kan den blive helt tam og måske endda lære at tale.

Fugleburet må endelig ikke være for lille, og det skal være aflangt firkantet med fladt eller let hvælvet tag, og det skal helst være af fortinnet ståltråd. Da det er vigtigt ved rengøring og fodring at bringe så lidt forstyrrelse som muligt, bør løs bakke undgås, og der skal være mindst een dør nede ved bunden, så man let kan komme til at fodre fuglene. Buret stilles et lyst, tørt og luftigt sted, godt beskyttet mod træk og helst op ad en væg.

Der findes mange forskellige slags foder, du kan give dine fugle. Hvad der er det rigtige, må du læse dig til. Der, hvor du køber fuglen, kan du gratis få en lille pjece, der hedder „Undulatens røgt og pleje“, som vil være nyttig for dig at læse.

ANDRE STUEDYR

Fugle og fisk er nok de almindeligste „hobbydyr“, men du kan også holde

egern, mus, marsvin, aber, hamstere og andre stuepatte-dyr. Om alle disse gælder det, at de kun bør holdes i bur, hvis de har været vant til fangenskab fra de var unger. De skal have fred og ro, afvekslende føde, daglig rent vand og et tørt bur. Om vinteren vitamintilskud.

Blandt de nævnte vil hamsteren nok være den morsomste, da den kan blive meget tam og samtidig er et lille fre-deligt dyr. Den sover det meste af da-gen, men er om aftenen meget livlig. Den fodres med græs, hø, gulerødder, roer, kål og brød.

Et terrarium til krybdyr og lignende egner sig bedst for dem, der har hus og have.

De holdes i et glas- eller stel-akva-rium tildækket med trådnnet. Bunden dæk-kes af et tykt lag perlegrus med sand eller muld over og dækket af mos.

Terrariet egner sig for firben, stålorme, salamandre, frøer og tudser, der er nemme at passe og fodres med melorme eller regnorme.

Om vinteren går krybdyr og padder i dvale og skal ikke fodres.

At holde skildpadde kræver meget få foranstaltninger: lidt frisk grønt og vand er kun en ringe ulejlighed. Men selv om skildpadden er et tålmodigt dyr, må du ikke glemme, at den er et levende væsen, der lige som alle andre dyr, skal have ro og regelmæssig pleje for at trives. Og nok er det en fornøjelse – ikke mindst i be-gyndelsen – at holde dyr, men det er sam-tidig et ansvar og en forpligtelse.

"...Næh hör nu, fru Jensen,

5-ører er da også

en slags penge"

- og der skal såmænd kun spares
20-30 øre om dagen for at det bli'r til
en hundredkroneseddel på eet år.
Derfor gælder det om at lægge sine daglige indkøb,
hvor besparelsen er størst.
I BRUGSEN køber man gode varer billigt,
fordi FDB-produkter er kvalitetsvarer,
som ingen skal tjene på.
Når 476.000 husmødre i dag køber
i BRUGSEN er det et tegn på tillid
- og sans for sund økonomi.
I BRUGSEN er det let at „tjene 5-ører“

